

ARROWs เพื่อการเปลี่ยนแปลง **ARROW**

มุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและสิทธิของผู้หญิงในนโยบายและแผนด้านสุขภาพ
จัดทำโดย ศูนย์ข้อมูลและวิจัยเพื่อผู้หญิงแห่งเอเชียแปซิฟิก (ARROW)

เหตุใดจึงต้องสนับสนุนเพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้าน?

แนวทางการดำเนินงานด้านเพศวิถี (sexuality) มีอยู่หลากหลายด้วยกัน แต่ที่นิยมใช้มากที่สุดนั้นเป็นแนวทางที่อยู่บนฐานของมุมมองด้าน 'สุขภาพ' และ 'การป้องกันความรุนแรง' อันเป็นจุดเริ่มต้นที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการปฏิบัติงานด้านเพศวิถี ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องขัดแย้งในสังคมอนุรักษ์นิยมหลายแห่ง ทว่าวิถีคิดและมุมมองทั้งสองนั้นมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (เพื่อสร้างเสริมสุขภาพหรือเพื่อป้องกันความรุนแรง) จึงมีข้อจำกัดและไม่สามารถนำมาใช้กับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีได้ทั้งหมด ดังนั้นเราจึงต้องการวิถีคิดที่เน้นและสนับสนุน (affirm) เพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้าน

ทำไมแนวทางการทำงานที่เน้นด้านสุขภาพและการป้องกันความรุนแรงจึงมีข้อจำกัด

แนวทางการทำงานที่อยู่บนฐานเรื่องสุขภาพมีแนวโน้มที่จะลดทอนเรื่องเพศวิถีให้เหลือเพียงมิติทางชีววิทยา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวนั้นให้ความสำคัญที่ตัวสุขภาพเป็นหลัก จึงละเลยมิติอื่นๆ ที่ไม่ใช่เรื่องทางชีววิทยาหรือทางกาย และละเลยแง่มุมอื่นๆ ของเพศวิถีอย่าง ความปรารถนาและจินตนาการ รวมไปถึงเพศภาวะ (gender) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ควบคุมการแสดงออกทางเพศและทางเพศภาวะ การกล่าวเช่นนี้ไม่ได้แปลว่าร่างกายนั้นไม่สำคัญ แต่ต้องการที่จะนำเสนอให้เห็นว่า 'เพศวิถี' เป็นอะไรที่มากกว่าเพียงเรื่องเพศ (sex) เท่านั้น

สำหรับแนวทางการทำงานบนฐานเรื่องการป้องกันความรุนแรงนั้นเน้นพิจารณาด้านลบของเพศวิถีและอาจจะกลายเป็นแนวทางที่ปกป้องผู้หญิงมากเกินไป แทนที่จะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิง แนวทางนี้มักจะลงเอยด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้หญิงและปฏิบัติต่อผู้หญิงราวกับว่าพวกเขาไม่มีอำนาจของตนเอง¹ กระนั้นก็ตาม เราต้อง

ยอมรับว่าขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงในหลายประเทศได้เริ่มทำงานด้านเพศวิถีในประเด็นต่างๆ ด้วยงานด้านการป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง

แล้วอะไรคือทางเลือก กรอบแนวคิดรับรอง/สนับสนุนแบบรอบด้าน (affirmative framework) เรื่องเพศวิถีจะมีมุมมองต่อเรื่องเพศวิถีในด้านบวกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่สามารถให้ความสนุกสนานตื่นเต้น ความสุข การผ่อนคลาย ก่อให้เกิดความสนิทสนม และ

ความสุขทุกรูปแบบที่เพศวิถีให้ได้ แต่เนื่องจากเพศวิถีก็มีด้านมืด ดังนั้นกรอบแนวคิดดังกล่าวจึงพยายามที่จะป้องกันและจัดการกับปัญหาต่างๆ เช่น การเลือกปฏิบัติ และความรุนแรง อันเป็นสภาพที่พบได้จริงในชีวิตทางเพศของใครหลายๆ คน อาทิเช่น คนที่ไม่ปฏิบัติตามจารีตธรรมเนียมทางเพศภาวะและเพศวิถี ผู้ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ และผู้ขายบริการทางเพศ แนวทางซึ่งมองว่าเพศวิถีเป็นส่วนหนึ่งและมีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์นี้ได้นำไปสู่การเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชน โดยมองว่าในเมื่อสิทธิของผู้หญิงและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์นั้นเป็นสิทธิมนุษยชน สิทธิทางเพศ (sexual rights) ก็ควรจะถูกรับถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนเช่นกัน ลักษณะเช่นนี้ได้สะท้อนให้เห็นผ่านการแสดงออกทางด้านสิทธิทางเพศที่กำลังมีพัฒนาการขึ้นมา อันรวมถึงสิทธิที่ไม่จะถูกเลือกปฏิบัติ ถูกบังคับขู่เข็ญ และถูกกระทำความรุนแรงและสิทธิที่อยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมเชิงบวก เช่น เรื่องบูรณภาพทางร่างกาย (bodily integrity) ที่ถือว่าร่างกายเป็นของฉัน (my body is mine) ความเป็นบุคคล (personhood) ซึ่งถือว่าทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจเลือกโดยตัวเอง ความเท่าเทียมกันระหว่างและในกลุ่มของผู้ชาย-ผู้หญิง-และคนข้ามเพศ (transgender) รวมทั้งการเคารพในความหลากหลาย (อันเนื่องมาจากบริบททางวัฒนธรรม โดยที่หลักการสามประการแรกจะต้องไม่ถูกละเมิด)^{2,3}

กรอบแนวคิดเชิงบวกและรอบด้านได้ใช้หลักการเรื่องการยินยอม (principle of consent) ในการตัดสินใจว่าพฤติกรรมทางเพศที่ยอมรับได้เป็นอย่างไร มากกว่าที่จะอิงกับเรื่องของการแต่งงานหรือให้กำเนิดบุตร กล่าวโดยง่าย การยินยอมหมายถึงการยอมรับที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหนึ่งๆ ด้วยความเต็มใจโดยมีอิสระในการเลือกด้วยตัวเอง และรู้ถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือกหรือจากการกระทำนั้นอย่างเพียงพอ กรอบแนวคิดนี้ยังมีมุมมองว่าคนเราแต่ละคนนั้นต่างมีการให้ความหมายของตัวเองต่อกิจกรรมทางเพศต่างๆ บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องของความสุนทรีย์ทางเพศ แต่บางคนอาจมองว่าเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจเหลือหลาย⁴ ซึ่งหมายความว่าทัศนคติแบบตัดสินผิดถูกต่อเพศภาวะและการแสดงออกทางเพศที่เป็นการปฏิบัติด้วยความสมัครใจนั้นเป็นความรุนแรงในตัวของมันเอง และตัวมันเองก็เป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ เนื่องจากมุมมองนี้เห็นว่าความยินยอมเห็นชอบและทางเลือกเป็นของทุกคนไม่ใช่เพียงแค่คนไม่กี่คน มันจึงกระตุ้นให้มีการทำงานกับกลุ่มคนต่างๆ ที่เดิมถูกละเลย เช่น หากเรายอมรับว่าผู้ทุพพลภาพนั้นมีความรู้สึกทางเพศ เราก็รวมพวกเขาเข้ามาในโครงการจัดการศึกษาเรื่องเพศวิถี และโครงการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศได้ และหากเราสามารถเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการขายบริการทางเพศกับการค้ามนุษย์เพื่อแสวงประโยชน์ทางเพศ และเชื่อว่าการขายบริการทางเพศนั้นเป็นเรื่องของอาชีพอาชีพหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของ ‘การแสวงหาผลประโยชน์’ เสมอไป เราก็จะไม่สละพลังงานไปกับความพยายามที่จะ ‘ช่วยเหลือ’ หรือ ‘ฟื้นฟู’ พวกเขาด้วยวิธีการที่ไร้ความหมายและหยาบเกียรติ แทนที่จะทำสิ่งเหล่านี้ เราจะทำงานเพื่อเรียกร้องสิทธิของพนักงานบริการทางเพศ และถ้าหากเราใช้เรื่องความยินยอมเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสิ่งใดเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ เราก็จะสามารถทำงานกับและทำงานเพื่อบุคคลที่ชอบเพศเดียวกัน ผู้หญิงที่แต่งงานและถูกข่มขืนโดยคู่สมรสของตนก็สามารถหนีบประเด็นนี้ไปทำงานได้ ส่วนคนที่เลือกที่จะเป็นโสดก็สามารถเลือกวิถีทางเพศของตนเองได้ รวมถึงการนำแนวทางนี้ไปใช้กับกลุ่มอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

เราจะนำกรอบแนวคิดเชิงบวกและรอบด้านมาใช้ในงานวิชาการกำหนดนโยบาย การให้บริการ และการดำเนินโครงการในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้อย่างไร

ตัวแปรต่างๆ เช่น การแสดงออกทางเพศภาวะ สถานภาพสมรส รสนิยมทางเพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ความยากจน ชนชั้น และศาสนา ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการมีสิทธิและการเลือกปฏิบัติ ตัวแปรดังกล่าวไม่เพียงแต่จะมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันหากยังสัมพันธ์กับเรื่องเพศวิถีด้วย ในกรอบแนวคิดแบบรับรอง/สนับสนุนเรื่องเพศวิถีแบบรอบด้านนั้น เราต้องมองว่าคนคนหนึ่งมีชีวิตในหลายมิติด้วยกัน เช่น ในด้านหนึ่งเขาอาจมีสิทธิ แต่ในด้านอื่นๆ เขาอาจถูกเอารัดเอาเปรียบ อาทิเช่น เยาวชนที่เป็นหญิงรักรักหญิงซึ่งนับถือศาสนาที่เป็นคนกลุ่มน้อยนั้น อาจจะเป็นคนด้อยโอกาสเนื่องมาจากปัจจัยด้านอายุ รสนิยมทางเพศ เพศภาวะ สถานภาพสมรส และศาสนาของตน และอาจไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพทางเพศแบบเดียวกับกลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและนับถือศาสนาของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แนวทางการทำงานเชิงบวกและรอบด้านนั้นอยู่บนฐานของหลักการหลักเรื่องบูรณาภาพทางร่างกาย ความเป็นบุคคล ความเสมอภาค และการเคารพความหลากหลาย แนวทางนี้ตระหนักว่าการแสดงออกทางเพศและเพศภาวะมีหลากหลายรูปแบบ จึงเป็นแนวทางที่ครอบคลุมถึงคนทุกคน ในภูมิภาคของเรามีวิธีการแสดงออกถึงเพศภาวะและอัตลักษณ์ทางเพศในลักษณะที่น่าตื่นตาและหลากหลายอย่างยิ่ง เป็นวิธีการแสดงออกที่ทำทนายการแบ่งคนออกอย่างง่ายๆ เป็นเพียงเพศชาย-เพศหญิง หรือคนรักเพศเดียวกัน-คนรักต่างเพศอย่างที่เป็นอยู่ โดยจะเห็นได้จากคำว่า ‘warias’ ในอินโดนีเซีย ‘metis’ ในเนปาล ‘kothis’ ‘aravanis’ หรือ ‘hijas’ ในอินเดีย ‘baklas’ ในฟิลิปปินส์ และ ‘mak nyahs’ ในมาเลเซีย⁵ และอัตลักษณ์ความเป็นทอม-ดี้ที่ยังรกรากมานานในกลุ่มผู้หญิงที่มีความปรารถนาเพศเดียวกันในประเทศจีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ประเด็นด้านอายุ ซึ่งในกรอบแนวคิดเชิงบวกและรอบด้านนั้น จะมองว่าไม่เพียงเฉพาะคนในวัยเจริญพันธุ์เท่านั้นที่ควรมีโอกาสเข้าถึงบริการ การศึกษา และการผลักดันนโยบายด้านสุขภาพทางเพศ ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยจะต้องมีวิธีการมองประเด็นเพศวิถีที่รอบด้านมากกว่าเรื่องความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ (knowledge, attitude, practices-KAP) อย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ในโครงการวิจัยเรื่อง The Safe Passages to Adulthood⁶ (การเปลี่ยนผ่านสู่วัยผู้ใหญ่ที่ปลอดภัย) ซึ่งเป็นโครงการด้านสุขภาพทางเพศของเยาวชนในประเทศยากจน ได้มีการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพทางเพศของเยาวชน รวมถึงปัจจัยที่ถือได้ว่าเป็น ‘จุดแข็ง’ ของเยาวชนด้วย

ในด้านนโยบายนั้น กรอบแนวคิดเชิงบวกและรอบด้านจะช่วยให้เรามั่นใจได้ว่านโยบายต่างๆ จะสามารถส่งเสริมสิทธิของประชาชนได้ ผู้กำหนดนโยบายจะต้องมีความอ่อนไหวต่อเรื่องการแสดงออกทางเพศและเพศภาวะ ในประเทศอินเดียและประเทศอื่นๆ อีกเจ็ดประเทศในภูมิภาคนั้นยังคงมีกฎหมายมาตรา 377 ซึ่งตกทอดมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม ที่ถือว่า ‘การร่วมเพศแบบผิดธรรมชาติ’ เป็น การกระทำที่ผิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายนี้ทำให้ ‘hijras’ และ ชายรักชายถูกคุกคามและกดขี่ เครือข่าย ‘Voices Against 377’ (เสียงต้าน 377) ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มต่างๆ ใน กรุงเดลีกำลังเคลื่อนไหวกดดันให้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายนี้ ส่วนการเปลี่ยนแปลงซึ่งนโยบายในระดับภูมิภาคที่พอจะเป็นความหวัง ได้นั้นเกิดขึ้นที่ฮ่องกง ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 โดยการลดอายุ ของชายรักชายหรือหญิงรักหญิงที่กฎหมายอนุญาตให้มีเพศสัมพันธ์ แบบยินยอมพร้อมใจได้ ในปี พ.ศ. 2548 William Leung ซึ่งเป็นชาย รักชายในฮ่องกงได้ท้าทายกฎหมายที่กำหนดให้เพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จากความยินยอมระหว่างชายกับชายอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง 21 ปี เป็นความผิด ในขณะที่อนุญาตให้คนรักต่างเพศอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไปนั้นเมื่อเพศสัมพันธ์ได้ กฎหมายพื้นฐาน (Basic Law) ของฮ่องกง ระบุว่าประชาชนทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตาม กฎหมาย และมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยปราศจาก การเลือกปฏิบัติ ดังนั้น ประเด็นนี้จึงไม่ใช่แค่เรื่องสิทธิของชายรักชาย หรือสิทธิที่จะมีเพศสัมพันธ์ หากยังเป็นเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนในความเท่าเทียมและความเป็นส่วนตัว

แล้วแนวคิดนี้มีความหมายอย่างไรต่องานให้บริการที่ ทำกันอยู่ เราจะแปลงแนวคิดนี้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร มีโครงการด้าน เพศวิถีที่ทำงานตามแนวทางการรับรองและสนับสนุนสิทธิในเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากมาย เช่น โครงการ Aahung ใน ปากีสถาน มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ในประเทศไทย Likhaan และสมาคม ละครเวทีเพื่อการศึกษาแห่งฟิลิปปินส์ (Philippines Educational Theatre Association) ในประเทศฟิลิปปินส์ The Pink Triangle Foundation และ Sisters in Islam ในประเทศมาเลเซีย และ Yayasan Kesejahteraan Fatayat ในประเทศอินโดนีเซีย องค์กร เหล่านี้ทำงานกับคนกลุ่มต่างๆ และดำเนินงานหลายด้านทั้งการดูแล สุขภาพ การตีความหลักคำสอนทางศาสนา การทำกิจกรรมกลุ่ม สื่อ การศึกษา การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมเชิงรุก

กรณีนั้น ยังมีสิ่งที่ต้องทำอีกหลายประการ เราต้องมีการบริการ มากขึ้นให้แก่กลุ่มเยาวชนที่ถูกกลั่นแกล้ง หญิงรักหญิงและกลุ่มคนที่ ปราศจากเพศเดียวกันอื่นๆ ซึ่งอาจยังไม่มีชื่อเรียกกลุ่มตัวเอง ชนพื้น เมืองดั้งเดิมและผู้หญิงชนบท ผู้ทุพพลภาพ รวมทั้งคนรักต่างเพศทั่วๆ ไปซึ่งมักถูกละเลยเพราะถูกมองว่าเป็น ‘คนปกติ’ ให้นอกเหนือไปจาก การตกเป็น ‘กลุ่มเป้าหมาย’ ของการทำงานเรื่องการป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวีซึ่งไม่ได้ใส่ใจแง่มุมเรื่องความสุขด้านเพศวิถี เราจำเป็นต้อง ดำเนินการในเรื่องเหล่านี้เพราะการรับรอง/สนับสนุนสิทธิเรื่องเพศวิถี นั้นเป็นการทำเพื่อทุกคนไม่ใช่แค่เพื่อบางคนที่ถูกเลือกมาเท่านั้น ผู้เข้าร่วมประชุมท่านหนึ่งได้สรุปเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้อย่างสมบูรณ์ใน งานประชุมใน ‘The Regional Consultation on Affirming Sexuality’ ซึ่งจัดขึ้นโดย ศูนย์ข้อมูลเรื่องเพศวิถีแห่งเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ (The South and Southeast Asia Resource Centre on Sexuality) ว่า “การรับรอง/สนับสนุนเรื่องเพศวิถีคือการยืนยันการมี อยู่ของชีวิต”

หมายเหตุ

- 1 Miller, Alice M. 2004. “Sexuality, violence against women and human rights: Women make demands and ladies get protection.” *Health and Human Rights*. Vol.7, No.2, pp.17-47.
- 2 Correa, S.; Petchesky, R. 1994. “Reproductive and sexual rights: A feminist perspective.” In Sen, G.; Germain, A.; Chen, L.C. (Eds.). *Population Policies Reconsidered: Health, Empowerment and Rights*. Boston, U.S.A.: Harvard University Press. pp.107-123.
- 3 Miller, Alice M. 2000. “Sexual but not reproductive: Exploring the junction and disjunction of sexual and reproductive rights.” *Health and Human Rights*. Vol.4, No.2, pp.69-109.
- 4 Rubin, Gayle. 1999. “Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. In Parker, R. & Aggleton, P. (Eds.). *Culture, Society and Sexuality: A Reader*. UK: UCL Press. pp.143-178.
- 5 อัจฉริณี/การแสดงออกทางเพศภาวะของคนพื้นเมืองดั้งเดิม หลายคนอาจมีเพศสัมพันธ์กับ ผู้ชายแต่ไม่ได้มองว่าตนเองเป็นคนข้ามเพศหรือคนรักเพศเดียวกัน พวกเขาไม่อาจเป็นไปตาม การจำแนกเพศหรือเพศภาวะแบบสองชั่วธรรมดาดได้
- 6 Chandiramani, R. [et al.] 2002. *Sexuality and Sexual Behaviour: A Critical Review of Selected Studies (1990-2000)*. New Delhi: CREA. 33p.
- 7 www.safepassages.soton.ac.uk
- 8 In Plainspeak. 2006. “Did you know.” Issue 1. www.asiasrc.org/inplainspeak/ issue1_2006 /sex_law.phps
- 9 www.voicesagainst377.org/component/option,com_frontpage/Itemid,1/
- 10 www.thestandard.com.hk/stdn/std/Metro/GH29Ak02.html
- 11 ดูการอภิปรายรายละเอียดและการวิเคราะห์ขององค์กรเหล่านี้ได้ใน Misa, G. & Chandiramani, R. (Eds.). 2005. *Sexuality, Gender and Rights: Exploring Theory and Practice in South and Southeast Asia*. New Delhi/Thousand Oaks/London: SAGE Publications. 313p.

โดย Radhika Chandiramani ผู้อำนวยการบริหาร
กลุ่มพูดคุยเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ (TARSHI) และ
The South and Southeast Asia Resource Centre on Sexuality
ประเทศอินเดีย อีเมล: rchandiramani@tarshi.net

การสำรวจเพศวิถีของกลุ่มวัยรุ่นหญิงในซัว (Suva)

ทั้งวัฒนธรรม ศาสนา พ่อแม่ เพื่อน และสื่อ ต่างก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเพศวิถีของวัยรุ่นหญิง บทความนี้จะนำเสนอลักษณะสำคัญของเพศวิถีของกลุ่มวัยรุ่นรักต่างเพศที่พบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำการตัดสินใจทางเพศในบริบทของเอสไอวี/เอดส์ในซัว¹

ซัว

ซัวหรือที่ถูกขนานนามว่า 'นิวยอร์กแห่งแปซิฟิก' เมืองหลวงของประเทศฟีจี ศูนย์กลางขององค์กรและแหล่งธุรกิจต่างๆ ในภูมิภาค เป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ประวัติศาสตร์ชาติอาณานิคมแบบเหยียดเชื้อชาติ และความแตกต่างทางชนชั้นที่นับวันจะมากขึ้น ทั้งหมดนี้คือสิ่งเวียนแห่งความขัดแย้งทั้งที่เป็นจริงและที่เป็นมายาคติระหว่างประเพณีดั้งเดิมกับความทันสมัยใหม่ในฟีจี อันเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ฟีจีเป็นที่รู้จักดีถึงการเกิดรัฐประหารถึงสี่ครั้งบนหน้าประวัติศาสตร์สั้นๆ ของการมีเอกราชตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ปัจจุบันสังคมฟีจีมีความแตกต่างทางชนชั้นระหว่างกลุ่มนักธุรกิจที่ร่ำรวย ชาวฟีเจียนพื้นเมืองดั้งเดิมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ และชาวเมืองซัวซึ่งกระจายตัวอยู่มากขึ้นทั้งในเขตเมืองและปริมณฑล ประชากรเกือบครึ่งในฟีจีเป็นชาวอินโด-ฟีเจียนที่สืบเชื้อสายมาจากแรงงานพันธะสัญญาที่ถูกเกณฑ์มาทำงานในไร่อ้อยของประเทศอาณานิคม นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ ชาวจีน ชาวยุโรป และชาวหมู่เกาะฟีจีซึ่งมีหลายชาติพันธุ์ การรัฐประหารได้ทำให้การแบ่งแยกทางชาติพันธุ์รวมทั้งความขัดแย้งและความรุนแรงในประเทศมีมากขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนทำให้เกิด 'ภาวะสมองไหล' และการสูญเสียผลิตภาพทางเศรษฐกิจ

ชีวิตในซัวมีความสิ้นเปลืองและขัดแย้ง คริสตจักรได้คัดค้านสิทธิในการแต่งงานของกลุ่มชายรักชาย (ในต่างประเทศ) และการร่วมเพศทางทวารหนักนั้นถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ในซัวนี้เองที่เคยมีผู้บัญชาการตำรวจระดับสูงท่านหนึ่งกล่าวว่า "การเป็นชายรักชายไม่ใช่

การกระทำผิด ตำรวจเองก็มองสำคัญกว่าเรื่องนี้ร่อย" และมีการจัดตั้งองค์กรเอกชนใหม่ที่ชื่อ Equal Ground Pacific เพื่อทำงานที่เน้นด้านสิทธิทางเพศโดยเฉพาะ กล่าวได้ว่า ซัวเป็นที่ซึ่งมี 'การล่าสอนทางเพศ' มากพอๆ กับที่มีการออกกฎหมายศีลธรรม (moralism) ขึ้นมาต่อต้าน

การวิจัย

เป็นที่เข้าใจกันว่า 'เพศวิถี' นั้นครอบคลุมแง่มุมเชิงสังคมทุกแง่มุมที่สัมพันธ์กับเรื่องเพศ² ได้มีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เยาวชนหญิง 20 คนในซัวโดยเน้นที่ประเด็นการตัดสินใจในเรื่องเพศของคนรักต่างเพศ ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นปัจจัยร่วมในการตัดสินใจโดยอิงเทียบกับฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ชีวิตในครอบครัว และชีวิตทางวัฒนธรรมของพวกเขา เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอสไอวีในกลุ่มเยาวชนหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

เพศวิถี

เยาวชนหญิงจะต้องต่อสู้กับแนวคิดเกี่ยวกับเพศวิถีที่เป็นแบบอนุรักษ์นิยม และวัฒนธรรมที่ชายเป็นใหญ่ เช่น ความเชื่ออย่างฝังแน่นเกี่ยวกับเรื่อง 'พรหมจรรย์' และ 'ความบริสุทธิ์' "พ่อฉันเป็นคนเข้มงวดมาก...ท่านไม่เคยยอมให้เราไป...เราต้องอยู่แต่ในบ้านตลอดเวลา พ่อเป็นคนขมวดและนี่เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมของเขา" คำนิยามที่คล้ายกันนี้ปรากฏในวัฒนธรรมอินโด-ฟีเจียน (purdah หรือการควบคุมการเดินทางเคลื่อนไหวของผู้หญิง)

เยาวชนหญิงส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตัวเองเนื่องจากการตีตราและการปฏิเสธเพศวิถีของวัยรุ่นหญิงแบบทั่วไป "ถ้าเราพูดถึงมัน (เกี่ยวกับเรื่องเพศในโรงเรียนมัธยม) ซึ่งฉันเองก็พูด พวกเขาจะคิดทันทีเลยว่าฉันเป็นคนล่าสอน" ข้อห้ามทางเพศยังทำให้การทำงานเรื่องการคุมกำเนิด การทำแท้ง

และการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์เป็นไปอย่างยากลำบาก “แน่นอนฉันรู้จักถุงยางอนามัยและเรื่องต่างๆ ... แต่ฉันก็รู้สึกอายมากรู้ใหม่... ที่นั่นผู้คนส่วนใหญ่อายมากหากจะเดินเข้าไปซื้อถุงยางอนามัยในร้านขายยา ทุกคนที่นั่นรู้จักกันหมด และบางคนก็อาจจะรู้จักกับแม่ของฉันด้วย” มารดาและญาติสนิทที่เป็นผู้หญิงคือต้นแบบที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อเพศวิถีในกลุ่มเยาวชนหญิง ทั้งยังมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจในเรื่องเพศของพวกเธอได้อย่างลึกซึ้งโดยอยู่เหนือค่านิยมและอิทธิพลอื่นๆ รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย

เป็นที่น่าสนใจว่าวัยรุ่นหญิงเองก็ได้ตระหนักถึงลักษณะที่ขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีของตน ยกตัวอย่างเช่น เด็กสาวอายุ 17 ปี คนหนึ่งได้อธิบายความคิดของตนเกี่ยวกับเพศศึกษาในโรงเรียนว่า “พวกเขาสอนเรื่องการคุมกำเนิดและการบังคับใจตนเอง ว่าไปแล้วมันก็แค่การ **‘ห้ามมีเพศสัมพันธ์’** เท่านั้นเอง แต่ว่ามันผิดธรรมชาติที่เป็นจริง เพราะคนและเด็กวัยรุ่นตั้งเเยะเยาะในโรงเรียนมัธยมมีอะไรกัน พวกเขาแค่อยากเหยียบและปิดบังซ่อนมันเอาไว้ ราวกับว่าการไม่สนใจเพิกเฉยเป็นเรื่องดีอย่างนั้นแหละ”

ค่านิยมทางเพศของเด็กสาวแต่ละคนที่สัมภาษณ์มีความแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ติดหากมีการวางแผนจะแต่งงานกับแฟนหรือรู้จักใช้ถุงยางอนามัย ส่วนที่เหลือไม่มีความคิดแบบอนุรักษ์นิยมเลย เช่น “ในกลุ่มของฉัน หากใครยังบริสุทธิ์จะถูกล้อ” ถึงกระนั้น มีเด็กสาวเพียงไม่กี่คนที่ใช้เรื่องความสุขทางเพศเป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กสาวส่วนมากขาด ‘ตัวตนทางเพศ’ (sexual-self) อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยภายนอกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องเพศ ‘การไม่ประกอบสร้าง’ (unconstructedness) เพศวิถีในกลุ่มเยาวชนหญิงนี้รวมทั้งอุปสรรคที่กล่าวมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางอำนาจแห่งตน (agency) และความสามารถที่จะเลือกความพึงพอใจในเรื่องเพศวิถีได้จริง ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่สำคัญในการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

สรุป

การมองเข้าไปยังเพศวิถีในกลุ่มเยาวชนหญิงของซูดานใต้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งหลายอย่างที่ปรากฏขึ้นพร้อมๆ กัน เยาวชนหญิงกำลังต่อรองกับความคิดแบบอนุรักษ์นิยม แนวคิดแบบชายเป็นใหญ่ และแนวคิดทางวัฒนธรรมและศาสนาเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ของผู้หญิง รวมถึงกระแสและค่านิยมที่มาจากภาพยนตร์ สื่อข้ามชาติและแรงกดดันจากทัศนคติของเพื่อนร่วมสถานศึกษา กับความปรารถนาของตัวเอง ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นท่ามกลางบริบททางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจที่สับสนวุ่นวาย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความทุกข์ยากของอาณานิคม โลกาภิวัตน์ตามแบบเสรีนิยมแนวใหม่ และความเป็นสังคมหลายเชื้อชาติ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและเพศวิถีของผู้หญิง

หมายเหตุ

1. Sami, Roshni. 2006. *Power and Young Women's Sexual Agency in Suva*. [Thesis]. University of Auckland.
2. Harding, J. 1998. "Investigating sex: Essentialism and constructionism." In LaFont, S. (Ed.). 2003. *Constructing Sexualities: Readings in Sexuality, Gender, and Culture*. New Jersey: Prentice Hall. pp.6-17.
3. Lateef, S. 1990. "Rule by the Danda: Domestic violence among Indo-Fijians." *Pacific Studies*. Vol.13, No.3, pp.43-62.

โดย Roshni Sami

ผู้ประสานงาน Pacific Network on Globalisation

อีเมล roshnisami@gmail.com

ภาพถ่ายโดย Rodebyn Marte

เรื่องของมุมมอง: ก้าวสู่ความคิดในการสนับสนุนสิทธิของ 'Xing' ของสังคมจีนร่วมสมัย

นับตั้งแต่จีนประกาศใช้นโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) เมื่อปลายทศวรรษ 1970 (พ.ศ. 2513-2522)¹ ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเรื่องเพศวิถี โดยมีนโยบายต่างๆ อย่าง กฎหมายสมรส (Marriage Law) ฉบับใหม่ และนโยบายการมีบุตรเพียงคนเดียว (One Child Policy)² รวมทั้งอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภาพยนตร์ฮอลลีวูดและฮองกง เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความรัก ครอบครัว การแต่งงาน เพศ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เริ่มมีการพูดถึงประเด็นด้านเพศวิถีในกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ นักสังคมวิทยา ทนายความ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักวิชาการ ตลอดจนนักเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของชายรักชาย และเริ่มนำประเด็นเหล่านี้เข้าสู่นโยบายสาธารณะ ประเด็นเรื่องสิทธิของพนักงานบริการทางเพศและกลุ่มคนรักเพศเดียวกันนั้นก็กำลังเข้าสู่การอภิปรายถกเถียงและนโยบายสาธารณะ โดยที่รัฐบาลเองก็ยอมรับอย่างเป็นทางการแล้วว่า มีกลุ่มคนเหล่านี้อยู่ในสังคมจีน โครงการและ

งานวิจัยเพื่อส่งเสริมเพศวิถีและโครงการด้านเพศศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนและองค์กรพัฒนาเอกชน (เอ็นจีโอ) ระหว่างประเทศก็เพิ่มขึ้นมากด้วย

การประชุมนานาชาติเรื่องเพศวิถี

ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่ได้กล่าวมารวมทั้งความสนใจที่มีต่อเรื่องเพศวิถีที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นแรงผลักดันที่ทำให้สถาบันที่บุกเบิกการวิจัยด้านนี้ในจีนอย่าง The Institute of Sexuality and Gender³ จัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยเพศวิถีในประเทศจีน (International Conference on Sexualities in China) เป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา การประชุมครั้งล่าสุดจัดขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 ที่มหาวิทยาลัยเหรินหมินแห่งประเทศจีน (Renmin University of China) ในการประชุมครั้งนี้ มีผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติและภูมิภาคที่แตกต่างกันประมาณ 50 คน มาอภิปรายถกเถียงในประเด็น

เกี่ยวกับเพศวิถีในประเทศจีน และมีผู้ร่วมฟังกว่า 100 คน⁴ จุดประสงค์ของการประชุมครั้งนี้คือ การเชื่อมโยงงานวิจัยเกี่ยวกับ เพศวิถีในบริบทของจีนระหว่างระดับประเทศและนานาชาติ ส่งเสริมให้นักวิชาการหันมาทุ่มเทแรงงานด้านนี้ และสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดมุมมองเชิงบวก และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะและเพศวิถีที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยหวังว่าจะทำให้เรื่องเพศวิถี 'เป็นที่ยอมรับมากขึ้น' ในวาทกรรมสาธารณะ รวมทั้งจะช่วยให้สังคมเข้าใจเรื่อง 'xing' ('เพศ' ในภาษาจีน) และก้าวสู่แนวคิดด้านเพศวิถีที่มีความหลากหลายและอยู่บนฐานของการคำนึงถึงเรื่องสิทธิและเพศภาวะ หัวข้อที่นำเสนอครอบคลุมประเด็นต่างๆ มากมาย เช่น เพศวิถีของชายรักชาย และหญิงรักหญิง เพศวิถีของผู้หญิง และอินเทอร์เน็ตกับเพศวิถีทั้งหมดได้แสดงให้เห็นทัศนคติที่สังคมมีต่อประเด็นเพศวิถีและสะท้อนภาพที่ชัดเจนของงานวิจัยและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัเพศวิถีของจีนในปัจจุบัน

วาทกรรมด้านเพศวิถีในปัจจุบัน

มีงานวิจัยและโครงการที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มต่างๆ ในจีนร่วมสมัยที่ส่งผลให้เกิดวาทกรรมที่เป็นที่รู้จักชื่นชอบกันทั่วไปบางวาทกรรม อย่างน้อยสี่โครงการ⁵ ได้แก่

'วาทกรรมทางการแพทย์และเพศศาสตร์ (medicalized and sexological discourse)' ถือเป็นวาทกรรมที่ยังรากลึกและมีบทบาทสำคัญมากที่สุด งานวิจัยด้านเพศศาสตร์ในประเทศจีนมีความโดดเด่นขึ้นมาตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 (พ.ศ. 2523-2532) ถึงต้นทศวรรษที่ 1990 (พ.ศ. 2533-2542) ดังที่สะท้อนให้เห็นในงานศึกษาที่เปี่ยมมุมมองใหม่ๆ อย่าง Sex Knowledge Handbook (2528) และ Sex in China (2535) ของ Fangfu Ruan รวมถึง Sexual Medicine (2527) ของ Wu Jieping และ Sex Culture in Modern China (2534) ของ Liu Dailin วาทกรรมที่ถูกทำเป็นประเด็นทางการแพทย์ได้รับการขับเคลื่อนโดยนักเพศศาสตร์ แพทย์ นักวิชาการเรื่องเพศบางคน และผลประโยชน์ทางการค้า ทั้งที่แต่เดิมมันถูกมองว่าเป็นทรศนะที่ดีและเป็นเชิงบวกต่อเรื่องเพศซึ่งสวนทางกับวัฒนธรรมแบบ 'ไม่ข้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ' (asexual) ในยุคเหมาเซตง แต่การเน้นแบบแยกแยะความรู้ทางเพศ 'แบบวิทยาศาสตร์' สุขภาวะทางเพศ 'แบบวิทยาศาสตร์' และพฤติกรรมทางเพศ 'แบบวิทยาศาสตร์' ของนักเพศศาสตร์ตอนนั้นถูกมองว่าเป็นการทำให้สรีระทางเพศเป็นไปในเชิงพาณิชย์และทางการแพทย์

วาทกรรมที่สองเป็นเรื่องว่าด้วย 'การกดทับและกดขี่ร่างกายและเพศวิถีของผู้หญิงหรือความเจ็บป่วยในเรื่องเพศวิถีในงานสตรีศึกษา' วาทกรรมนี้ใช้โดยกลุ่มสตรีนิยมในประเทศจีนเป็นหลัก โดยเน้นประเด็นเรื่องสถานะของผู้หญิงจีนที่ตกเป็นเบี้ยล่างเมื่อเทียบกับสถานะของผู้ชายจีน แม้การศึกษาเหล่านั้นจะมีความสำคัญอย่างชัดเจน แต่งานดังกล่าวก็มีแนวโน้มที่จะให้ภาพผู้หญิงในฐานะของ 'เหยื่อ' ซึ่งไม่เอื้อต่อภาพลักษณ์เชิงบวกของอำนาจอธิปไตยและเพศวิถีของผู้หญิงแต่อย่างใด

วาทกรรมที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปวาทกรรมที่สาม คือ **'วาทกรรมที่ว่าด้วยการปฏิบัติทางเพศ'**⁶ วาทกรรมนี้ถูกผลักดันโดยนักวิชาการและสื่อมวลชน โดยได้เปลี่ยนจากการมองเรื่องเพศในแง่การเจริญพันธุ์ มาสู่แนวคิดแบบใหม่เรื่องเพศเพื่อความผ่อนคลายและความสุข มีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในด้านพฤติกรรมทางเพศ แบบแผนการปฏิบัติ และรูปแบบความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีการถกเถียงประเด็นทางเพศในวงสาธารณะและวิชาการ รวมถึงการบัญญัติศัพท์และมโนทัศน์ใหม่ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก และมีการเปลี่ยนแปลงด้านเพศวิถีของผู้หญิง เช่น มีการรับรู้ด้านเพศวิถีในเชิงบวกมากขึ้น มีแบบแผนการปฏิบัติทางเพศที่หลากหลายขึ้น และผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสและเพศสัมพันธ์นอกสมรสมีมากขึ้น⁷ อย่างไรก็ตาม วาทกรรมว่าด้วยการปฏิบัติทางเพศนี้มักถูกบิดเบือนโดยสื่อมวลชนให้เป็นไปในภาพที่ว่าจีนเป็น 'สวรรค์ของเพศวิถี' หรือเป็น 'แดนเสรี' ซึ่งถูกเทียบกับ 'การทำให้เป็นตะวันตก' และจึงก่อให้เกิดการต่อต้านจากสาธารณชนมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

นอกจากนี้ ยังมี วาทกรรมที่ว่าด้วย 'การควบคุมตนเอง (self-control)' และ 'การเคารพตนเอง (self-respect)' ซึ่งมีบทบาทในการฟื้นฟู 'จารีตธรรมเนียม' เดิมๆ ในฐานะเครื่องมือต่อต้านสิ่งที่ถูกมองว่าเป็นผลลัพธ์เชิงลบจากทัศนคติ พฤติกรรม และธรรมเนียมปฏิบัติทางเพศ ซึ่ง 'ถูกทำให้เป็นแบบตะวันตก' ตามจินตนาการรับรู้ของผู้คน การทำงานของผู้เขียนที่ผ่านมาในโครงการเอสไอวี/เอดส์ และการอภิปรายถกเถียงทางสังคมที่เกี่ยวข้องได้แสดงให้เห็นว่าโลแกนนี้เป็นส่วนสำคัญในโครงการด้านสุขภาวะทางเพศและเพศศึกษาที่เน้นกลุ่มเยาวชนจีนอย่างเห็นได้ชัด แนวคิดแบบนี้เน้นอุดมการณ์ 'ดั้งเดิม' เรื่องการประพฤติตนที่เหมาะสมและหลีกเลี่ยงความรักและเพศสัมพันธ์ 'ก่อนวัยอันควร' โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กผู้หญิง คำขวัญประเภทนี้ถูกนำไปใช้โดยไม่ได้มีการวิเคราะห์เพศวิถีของกลุ่มเยาวชนบนฐานของการมีข้อมูลอย่างเพียงพอ และขาดความเคารพใน

ความคิดเห็นของพวกเขา ยิ่งไปกว่านั้น ยังตอกย้ำมุมมองแบบเหมารวมเกี่ยวกับเพศภาวะ (gender stereotypes) ที่เป็นอันตราย ในทำนองเดียวกัน คนบางกลุ่มได้พยายามเน้นนโยบายว่าด้วยการหักห้ามใจ ความซื่อสัตย์ และการใช้ถุงยางอนามัย (abstinence, be faithful and use condom-ABC) เพื่อสนับสนุนการควบคุมทางศีลธรรมด้านเพศวิถีเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์

ในช่วงสองสามปีที่ผ่านมาการระบาดของเอชไอวี/เอดส์ได้เบียดพื้นที่ให้แก่งานวิจัยและโครงการด้านเพศวิถีในประเทศจีนเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดพันธสัญญาในการสนับสนุนทางการเงินที่เป็นรูปธรรมจากหน่วยงานที่เป็นแหล่งทุนและรัฐบาล อีกทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการยอมรับงานวิจัยและการอภิปรายสาธารณะเกี่ยวกับเพศวิถีเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นงานจากมุมมองแบบนี้หมายความว่ารัฐบาลอาจจะทำให้ร่างกายทางเพศกลายเป็นเรื่องพยาธิวิทยาไปด้วย โดยรัฐได้นำเสนอภาพร่างกายทางเพศว่าเป็นสิ่งที่ต้อง 'ได้รับการรักษา' เนื่องจากเป็นโรคและมีความผิดปกติ และรัฐบาลมักจะแก้ไขปัญหาคำว่า 'ความอันตราย' และ 'ความเสี่ยง' ของเพศวิถีมากกว่าที่จะใช้มุมมองด้านการสร้างสุขภาพ

การขับเคลื่อนมุมมองเรื่องเพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้าน

ขณะที่การจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ 'เพศวิถี' เป็นหัวข้อในวงวิชาการและพื้นที่สาธารณะในจีนยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ เรื่องที่สำคัญกว่านั้นก็คือ มุมมองต่อเพศวิถีของนักวิจัยและผู้ดำเนินงานโครงการเอง ดังได้กล่าวข้างต้นว่า บางวาทกรรมนั้นเน้นที่ความเข้าใจด้านเพศวิถีแบบที่มองเป็นเรื่องทางการแพทย์ บางวาทกรรมสนับสนุนการควบคุมเพศวิถีด้วยเหตุผลด้านคุณธรรม ในขณะที่บางวาทกรรมเน้นที่ 'โรคภัย' 'การตกเป็นเหยื่อ' และ 'ความผิดปกติ' ที่เกิดจากเพศวิถี วาทกรรมเหล่านี้ต่างตอกย้ำทัศนคติเชิงลบต่อเพศวิถีมากขึ้น

ในทางตรงกันข้าม วาทกรรมอื่นๆ เช่น การเคารพในความหลากหลายทางเพศ ทัศนคติเชิงบวกต่อความพึงพอใจและร่างกายทางเพศ และการเรียกร้องความเข้าใจบนฐานของเรื่องสิทธิได้ก่อให้เกิดมุมมองที่สนับสนุนเรื่องเพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้าน มุมมองดังกล่าวให้ความสำคัญกับ 'ตัวบุคคล' และเน้นความเห็นของผู้เข้าร่วมวิจัยและชุมชนที่เราเข้าไปดำเนินโครงการ มุมมองแบบนี้ตระหนักว่าเพศวิถีนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศแต่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่องเพศเท่านั้น และไม่ได้เป็นเพียงเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครุर्वไม่พึงประสงค์ หรือความรุนแรงทางเพศเท่านั้น หากยังเป็นเรื่องของ

ความพึงพอใจ ความสุขทางเพศ และการเคารพสิทธิของทุกคนที่มีการแสดงออกทางเพศและเพศภาวะที่แตกต่างกันออกไป

ถือเป็นเรื่องน่ายินดีที่เราได้เห็นตัวอย่างของงานวิจัยที่ใช้มุมมองเชิงบวกและรอบด้าน งานศึกษาที่ผ่านมาได้เสนอคำอธิบายในเชิงบวกเกี่ยวกับการมองและปฏิบัติต่อเพศวิถีและร่างกายในชีวิตประจำวันของผู้หญิงจีน¹ มีการตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสำรวจทบทวนคำและถ้อยคำในภาษาจีนที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของผู้หญิงในเรื่องเพศวิถีและการควบคุมเพศวิถี เช่น คำกล่าวที่ว่า 'ผู้หญิงในวัย 30 เสมือนกับหมาป่า วัย 40 เหมือนเสือ และวัย 50 มีพลังดึงดูดแม้กระทั่งผงผุน'² หนทางข้างหน้ายังอีกยาวไกล แต่ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่มุมมองดังกล่าวได้รับการตอบสนองในการประชุมทางเพศวิถีใน พ.ศ. 2550 และในโครงการและงานวิจัยต่างๆ ในประเทศ

หมายเหตุ

- 1 เป็นการตัดสินใจของพรรคคอมมิวนิสต์จีน เมื่อ พ.ศ. 2521 ที่จะเปิดประเทศจีนสู่โลกภายนอก
- 2 กฎหมายสมรส (Marriage Law) ฉบับใหม่ระบุว่าคู่สมรสสามารถหย่าขาดกันได้หาก 'ความรักจืดจางลง' ส่วนนโยบายการมีบุตรคนเดียว (One Child Policy) ได้นำเอาแนวคิดเรื่อง 'เพศสัมพันธ์เพื่อความสุข' มาใช้
- 3 ตั้งอยู่ที่ Renmin University of China ผู้อำนวยการคือ Prof. Pan Suiming ผู้ทำงานในสาขานี้มานานถึง 20 ปี และริเริ่มให้มีวิชาเพศวิถีเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2528
- 4 www.policyinnovations.org/ideas/commentary/data/chinese_sexual_culture
- 5 Huang Yingying. 2005. *Body, Sexuality and Sexiness: A Study of Young Urban Chinese Women in Daily Lives*. Ph.D dissertation. [In press.]
- 6 Farrer, J. 2002. *Opening Up: Youth Sex Culture and Market Reform in Shanghai*. University of Chicago Press. Pan Suiming. 2006. "Transformations in the primary life cycle: The origins and nature of China's sexual revolution." In Jeffreys, E. (Ed.). *Sex and Sexuality in China*. Routledge Curzon.
- 7 Pan Suiming. [et al.] 2004. *Sexual Behaviors and Sexual Mores of Contemporary Chinese People*. Social Science and Document Press. และยังอ้างอิงถึงผลของการสำรวจแบบสุ่มตัวอย่างฐานประชากร จากกลุ่มการปฏิบัติและความสัมพันธ์ทางเพศต่างๆ ของคนจีน เมื่อ พ.ศ. 2549 ซึ่งดำเนินการโดย Institute of Sexuality and Gender ดูข้อมูลเป็นภาษาจีนได้ที่ www.sexstudy.org
- 8 ดู no. 5. Li Yinhe. 1998. *Love and Sexuality of Chinese Women*. Beijing: Jinni Zhongguo Chubanshe.
- 9 Huang Yingying. "Chinese key words on sexuality and gender." Key Words on Sexuality Project.

โดย Huang Yingying, Ph.D.,

รองผู้อำนวยการ Institute of Sexuality and Gender,
Renmin University of China อีเมลล์ yingsu@yahoo.com.cn

กิจกรรมในระดับภูมิภาค

โครงการ **The Pleasure Project** จัดกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการสองการประชุมในงานประชุมนานาชาติครั้งที่ 8 ว่าด้วยเรื่องเอ็ดส์ในเอเชียและแปซิฟิก (The 8th International Congress on AIDS in Asia and the Pacific) ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ 19-23 สิงหาคม พ.ศ. 2550 การประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสองในหัวข้อ 'ความสุขในเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยอยู่ไหน (Where's the Pleasure in Safer Sex?)' มุ่งพัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานด้านเอชไอวีในการส่งเสริมเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ทั้งในฐานะที่เป็นกิจกรรมที่ไม่เสี่ยงและให้ความสุข การประชุมเชิงปฏิบัติการมุ่งที่จะทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันเอชไอวีพูดคุยเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยและกิจกรรมทางเพศต่างๆ ที่ปลอดภัยและให้ความสุขในเชิงบวกต่อเรื่องเพศ

กระแสตอบรับในเรื่องนี้เป็นไปอย่างคึกคักเหนือความคาดหมาย แต่เดิมที่คาดว่าจะมีคนเข้าร่วมสนทนาในบรรยายภาคแบบไม่เคร่งเครียดประมาณ 15-20 คน แต่ปรากฏว่ามีคนเข้าร่วมกว่า 60 คน ในการประชุมช่วงแรก จนกระทั่งต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้นอีกครั้งและยังต้องปฏิเสธผู้เข้าร่วมบางส่วน จุดเด่นของการประชุมครั้งนี้อยู่ที่คำชมเชยจากผู้เข้าร่วม มีผู้เข้าร่วมประชุมท่านหนึ่งซึ่งเป็นผู้หญิงจากประเทศยูกันดาล่าวกับผู้จัดการประชุมว่า "ในประเทศฉันพวกเราทำผิดมาตลอด ผู้คนโยนเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยเข้ากับเรื่องโรคภัยและเอ็ดส์ แต่ตอนนี้ฉันตระหนักแล้วว่าฉันมีนัยยะมากกว่านั้น" และซิสเตอร์ Mary Selinta แม่ชีคาทอลิกจากประเทศศรีลังกาซึ่งทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่คู่ว่าวสาวที่จะเข้าพิธีสมรสกล่าวว่า "นับเป็นเวทีที่ดีที่สุดของการประชุมในครั้งนี้"

The Pleasure Project เป็นองค์กรทางการศึกษาที่ส่งเสริมแนวทางการทำงานเรื่องเพศในเชิงบวกเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมถึงเอชไอวี โครงการนี้ไม่ได้รับเงินบริจาคสนับสนุนจากแหล่งทุนใดๆ หากแต่ดำเนินงานโดยอาสาสมัครและขับเคลื่อนด้วยใจ

แหล่งที่มา **Revati Chawla**

สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อ

Anne Phillpott ที่ anne@thepleasureproject.org หรือ

info@thepleasureproject.org เว็บไซต์ www.thepleasureproject.org

เมื่อเร็วๆ นี้ Kartini Network for Women's/Gender Studies in Asia ได้สรุปงานวิจัยเรื่องเพศวิถีแบบที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทั่วไป หรือเพศวิถีที่นอกกรอบ (non-normative sexualities) ในประเทศอินเดียและอินโดนีเซีย ในส่วนของการวิจัยและวิเคราะห์แนวปฏิบัติและพฤติกรรมทางเพศแบบที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของคนสามกลุ่มได้แก่ แม่ค้า/หญิงที่หย่าร้างกับสามี เยาวชนที่เป็นหญิงรักหญิง และพนักงานบริการทางเพศหญิง ได้ตั้งประเด็นศึกษาเกี่ยวกับเพศ ความลับ และการปฏิเสธเพศวิถีของผู้หญิง ในมุมมองของสิทธิมนุษยชนและสิทธิสตรี/สิทธิทางเพศ การวิเคราะห์เพศวิถีชายขอบและเพศวิถีคู่ขนานชี้ว่าควรจะมียุทธศาสตร์ในการเพิ่มอำนาจ (empowerment) ให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้ ในขณะเดียวกัน การศึกษา 'ชายขอบ' ของระบอบเพศ (sexual regimes) ทำให้เราสามารถเข้าใจกลไกควบคุมและการปฏิเสธโอกาสในการเพิ่มอำนาจของผู้หญิงภายใต้ระบอบเพศเช่นนั้นได้ โครงการวิจัยนี้ยังได้นำงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับระบอบเพศก่อนยุคอาณานิคมและการวิเคราะห์ที่สื่อมาเสริมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ได้มีการเผยแพร่แลกเปลี่ยนผลการวิจัยในกลุ่มนักวิชาการ นักเคลื่อนไหว สื่อ และผู้กำหนดนโยบายทั่วประเทศอินโดนีเซีย และในกรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย งานวิจัยได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาบาหลีอินโดนีเซียด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดทำหนังสือคู่มืออบรมและคู่มือเรื่องเพศวิถีแบบที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทั่วไปของผู้หญิง โดยในระยะถัดไป จะมีการจัดทำสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและขยายงานวิจัยไปสู่ประเทศอื่นๆ ในเอเชีย และใน พ.ศ. 2552 จะมีการจัดอบรมเกี่ยวกับวิธีวิจัยทางสตรีศึกษาในประเด็นเพศวิถีด้วย

แหล่งที่มา **Nursyahbani Katjasungkana**, Kartini Network

อีเมล nur_dpr@yahoo.com

ศูนย์ข้อมูลเรื่องเพศวิถีแห่งเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The South and Southeast Asia Resource Centre on Sexuality ต่อไปเรียก ศูนย์ข้อมูลฯ) ที่ตั้งอยู่ที่ TARSHI (Talking About Reproductive and Sexual Health Issues หรือกลุ่มพูดคุยเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ) ได้จัดเวทีประชุมย่อยคู่ขนานเพื่อตรวจสอบประเด็นใหม่ๆ และขยายขอบเขตการอภิปรายเกี่ยวกับความสุขทางเพศ ในงานประชุมภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเรื่องสิทธิและสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ครั้งที่ 4 (The 4th Asia Pacific Conference on Reproductive and Sexual Health and Rights) ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองไฮเดอราบัด ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ 29-31 ตุลาคม พ.ศ. 2550

วิทยาการในการประชุมหัวข้อ 'ยิ่งกว่าความสุข: ประเด็นใหม่ๆ ในการรับรอง/สนับสนุนเพศวิถีในเอเชีย' (More than Pleasure: New Issues in Affirming Sexuality in Asia) ได้แก่ Dede Oetomo (The GAYa Nusantara Foundation) จากอินโดนีเซีย Khartini Slamah (The Asia Pacific Network of Sex Workers-เครือข่ายพนักงานบริการทางเพศแห่งเอเชียแปซิฟิก) จากมาเลเซีย Dinh Thai Son (The Institute for Social Development Studies-สถาบันเพื่อการพัฒนาลังคมศึกษา) จากเวียดนาม และ Sumit Baudh (The Resource Centre-ศูนย์ข้อมูลฯ) Oetomo ได้เน้นประเด็นว่าการเป็นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men who have Sex with Men-MSM) อาจจะรวมถึงหรือไม่ได้รวมถึงชายรักชาย (gay men) และชุมชนชายรักชายก็ได้ ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการด้านสุขภาวะทางเพศที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของแต่ละชุมชน Slamah ได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายของการที่แหล่งทุนและผู้ดำเนินโครงการจัดประเภทคนข้ามเพศไว้เป็นกล่องๆ ที่จัดการได้ง่าย (เช่น กลุ่ม MSM) Dinh เน้นว่าการขายบริการทางเพศของผู้ชายมักเป็นเพียงพื้นที่เดียวที่กลุ่มชายรักชายสามารถแสดงออกและสนับสนุนสิทธิความพึงพอใจทางเพศและความโหนมน้ำทางเพศของตน ส่วน Baudh กล่าวว่าการมีบทลงโทษคนที่มีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกันที่แม้จะเกิดขึ้นด้วยความยินยอมพร้อมใจและทำในพื้นที่ส่วนตัวนั้น ได้บีบบังคับให้คนกลุ่มใหญ่ต้องใช้ชีวิตแบบหลบๆ ซ่อนๆ และทำลายความภาคภูมิใจในตนเองของพวกเขา ซึ่งนับเป็นเรื่องที่สวนทางกับหลักการของการรับรองสนับสนุนสิทธิทางด้านเพศวิถี ในการประชุมนี้ Radhika Chandiramani เป็นประธาน และ Sushma Luthra จากศูนย์ข้อมูลฯ เป็นผู้สรุปรายงาน งานนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมอภิปรายกันอย่างคึกคัก และต่างแสดงความเสียใจที่ไม่มีผู้นำประเด็นเรื่องสิทธิของคนข้ามเพศเข้าไว้ในโครงการและงานบริการต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิและสุขภาวะทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ (Sexual and Reproductive Health and Rights-SRHR) และเสนอให้มีการนำประเด็นว่าด้วยการสนับสนุนเพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้านมากขึ้นมารวมไว้ด้วย

ศูนย์ข้อมูลฯ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้และความเป็นวิชาการในประเด็นเพศวิถีและสุขภาวะทางเพศในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งยังร่วมมือกับ TARSHI ในการจัดอบรมระดับภูมิภาคเกี่ยวกับเพศวิถี สิทธิและสุขภาวะทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ (Regional Training on Sexuality, Sexual and Reproductive Health and Rights)

แหล่งที่มา Arpita Das เจ้าหน้าที่โครงการศูนย์ข้อมูลเรื่องเพศวิถีแห่งเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The South and Southeast Asia Resource Centre on Sexuality) อีเมล arpita@tarshi.net เว็บไซต์ www.asiasrc.org

ประเทศฟิลิปปินส์

'Got Pride?' หรือการเดินขบวน "Pride" (ไพรด์ หรือแปลว่าความภาคภูมิใจ) ประจำปี 2550 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ณ กรุงมะนิลา เป็นส่วนหนึ่งของสัปดาห์สิทธิมนุษยชน กิจกรรมนี้มุ่งสนับสนุนการต่อสู้เพื่อลดและขจัดการตีตราและการเลือกปฏิบัติต่อชุมชนหญิงรักหญิง ชายรักชาย คนรักสองเพศ และคนข้ามเพศ (lesbian, gay, bisexual and transgender-LGBT) โดยหวังจะมีส่วนผลักดันความพยายามในรัฐสภาให้มีการกำหนดให้การเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคน LGBT เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย การเฉลิมฉลองนี้ได้ยืนยันความเป็นสากลของหลักสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และความยั่งยืนของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในและระหว่างกลุ่มคนที่มีความเปราะบาง นับเป็นความพยายามของชุมชนที่หยั่งรากอยู่ในความมุ่งหวังที่จะสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อชุมชน LGBT

งานเดินพาเหรดไพรด์นี้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง มีคนราว 5,000 คนเข้าร่วมขบวนพาเหรดตามท้องถนนต่างๆ ในกรุงมะนิลาและมีผู้ชมหลายพันคน งานนี้ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้นจากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งบริษัทเอกชนที่สนับสนุนประเด็นนี้

Task Force Pride (TFP-คณะทำงานไพรด์) ในกรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นองค์กรที่จัดงานพาเหรดไพรด์และงานเฉลิมฉลองของกลุ่ม LGBT ในฟิลิปปินส์อย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ. 2542 ผู้นำของ TFP ประกอบไปด้วยองค์กรต่างๆ ได้แก่ Akbayan Partylist, Ang Ladlad, Indigo Philippines, STRAP (Society of Transgenders in the Philippines), The Library Foundation, UP BABAYLAN และบุคคลต่างๆ

แหล่งที่มา Eva Callueng ผู้ประสานงาน TFP, การเดินพาเหรดไพรด์ประจำปี 2550 โทรสาร +632-426-9438 อีเมล tfpmanila@yahoo.com

ประเทศไทย

แม้ว่าความสนใจและความตื่นตัวต่อการศึกษาเรื่องเพศวิถีในสังคมไทยจะมามากขึ้นในปัจจุบัน แต่การพัฒนาแนวคิดทฤษฎีและวิธีวิทยาในการศึกษาเพศวิถีในประเทศไทยยังไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์จริงของปฏิบัติการทางวัฒนธรรมและธรรมเนียมด้านเพศวิถีอันซับซ้อนและหลากหลายที่ยึดถือปฏิบัติกันในสังคมไทย อีกทั้งยังไม่ทำหยาบมาคาดคิดเรื่องเพศวิถีที่อยู่ทั้งใน 'การประกอบสร้างทางสังคม' เรื่องเพศวิถีของไทย และในแวดวงวิชาการ ที่ผ่านมาเพศวิถีศึกษาในสังคมไทยส่วนมากจะทำโดยนักวิชาการโดยแทบไม่มีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมเลย ช่องว่างดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเพศวิถีศึกษา และทำให้ไม่มีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์แบบเก่าๆ ได้

ด้วยเหตุนี้จึงมีการจัดประชุมประจำปีเรื่องเพศวิถีศึกษาในสังคมไทยครั้งที่ 1 ขึ้นระหว่างวันที่ 7-8 มกราคม พ.ศ. 2551 ที่กรุงเทพฯ หัวข้อหลักของการประชุมคือเรื่องการ 'วิพากษ์องค์ความรู้และธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องเพศวิถีศึกษาในสังคมไทย' โดยมุ่งหวังที่จะเปิดพื้นที่และโอกาสให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุมได้แลกเปลี่ยนเสวนาเชิงวิพากษ์ ถกเถียงในประเด็นดังกล่าว ตลอดจนแลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ มุมมอง และระเบียบวิธีที่จะรังสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีด้านเพศวิถีของผู้เข้าร่วมต่อไป งานประชุมประจำปีครั้งนี้ยังมุ่งหวังที่จะทำให้สาธารณชนตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีให้มากขึ้น อันจะช่วยปูทางในการสนับสนุนและผลักดันนโยบายเกี่ยวกับสุขภาวะทางเพศในระดับประเทศต่อไปอีกด้วย

การประชุมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ มีนักเคลื่อนไหว ผู้ปฏิบัติงาน นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาถึง 300 คน เข้าร่วมแลกเปลี่ยนและนำเสนอในหัวข้อต่างๆ นับตั้งแต่เรื่องเพศสัมพันธ์ทางโทรศัพท์ (phone sex) จนถึง โปรแกรม Camfrog กับเพศวิถีของวัยรุ่น หน่วยงานที่ร่วมจัดการประชุมนี้ได้แก่ ภาควิชาความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านแพศภาวะ เพศวิถี และสุขภาพ มูลนิธิสร้างความรู้เรื่องสุขภาพผู้หญิง โครงการจัดตั้งมูลนิธิอัญจารีมหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แหล่งที่มา สุวรรณี ทาญมุลิกวัฒน์กร ผู้ประสานงานโครงการ
ภาคีความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านแพศภาวะ เพศวิถี
และสุขภาพ เว็บไซต์ www.seaconsortium.net

การฝึกอบรมต่างๆ

Sexuality and Development Workshop

3-5 เมษายน 2551 เมืองไบร์ตัน สหราชอาณาจักร
Institute of Development Studies
อีเมลล์ j.grant@ids.ac.uk

The Sexuality, Gender and Rights Institute

7-14 เมษายน 2551 New Paltz, นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา
CREA อีเมลล์ mailcrea@verizon.net

Training of Trainers' Workshop on Sexual Rights

7-20 เมษายน 2551 Sidhbari, รัฐทมิฬนาฑู ประเทศอินเดีย
Kartini Network for Women's/Gender Studies in Asia
อีเมลล์ kartiniasia@gmail.com

12th Summer Institute on Sexuality, Culture and Society

6 กรกฎาคม-2 สิงหาคม 2551 กรุงอัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์
The Netherlands International School for Humanities and
Social Sciences, Universiteit van Amsterdam
อีเมลล์ summerinstitute-ishss@uva.nl

CSBR Sexuality Institute

16-21 สิงหาคม 2551 กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
The Coalition for Sexual and Bodily Rights in Muslim
Societies อีเมลล์ liz.amado@wwhr.org

7th Leadership Course on Gender, Sexuality, and Health in Southeast Asia and China

25 สิงหาคม-13 กันยายน 2551 กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว
SEAsian Consortium on Gender, Sexuality, and Health
อีเมลล์ coordinator@seaconsortium.net

LGBT & Human Rights: Int'l. Training Programme

10-28 พฤศจิกายน 2551 กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน
1-5 มิถุนายน 2552 เอเชีย/ยุโรปตะวันออก
RFSL และ RFSU ด้วยเงินสนับสนุนจาก Sida
อีเมลล์ karin.lenke@rfsu.se

in plainspeak

Chandiramani, R.; Das, A.

(Eds.). *In Plainspeak: Talking about Sexuality in South and Southeast Asia*. New Delhi, India: South and Southeast Asia Resource Centre on Sexuality. Volumes 2005-2008. v.p. ดาวน์โฮลด์ได้ที่

www.asiasrc.org/plSpk/nplainspeak.asp โทรศัพท์ +91-1-2437-9070/9071

จากชื่อของนิตยสาร ทำให้ทราบว่านิตยสารฉบับนี้ได้นำเสนอการอภิปรายแบบเปิดกว้างในประเด็นเรื่องเพศวิถีซึ่งมักเป็นหัวข้อที่ไม่ได้มีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย นอกจากบทความที่เห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย โครงการสร้างสรรค์ใหม่ๆ และประสบการณ์ส่วนบุคคลในแบบที่เราคุ้นเคยกันแล้ว ยังมีเนื้อหาอื่นๆ รวมเข้าไว้ด้วย อาทิเช่น งานศิลปะ ภาพถ่าย บทสัมภาษณ์ ภาพยนตร์ ตลอดจนงานวิจัยวรรณกรรม การที่มีเนื้อหาหลากหลายผสมผสานไม่เพียงแต่จะให้นิตยสารให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้อ่านแต่ยังทำให้อ่านง่ายด้วยมันช่วยให้เราเข้าใจว่าปัจเจกบุคคลและสังคมในเอเชียได้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รับรู้ ประสบ และแสดงออกด้านเพศวิถีอย่างไร ซึ่งเราจะไม่สามารถพบได้ในงานวิชาการแบบล้วนๆ นิตยสารฉบับล่าสุด (2550 เล่มที่ 4) ได้เสนอบทสัมภาษณ์ Rodelyn Marte ผู้จัดการโครงการของ ARROW เกี่ยวกับการเดินทางบนสายสตรีนิยม และความท้าทายในการนำประเด็นด้านเพศวิถีเข้าไปผนวกในงานด้านสิทธิและอนามัยเจริญพันธุ์

Datta, Bishakka. 2007.

Work in Progress: Building Sexuality into Programs on Reproductive Health, Human Rights, HIV/AIDS and Women's Rights. New Delhi, India: CREA. 52p.

โทรศัพท์ +91-11-2437-

707/8700/8701 โทรศัพท์ +91-11-2437-7708

อีเมล crea@creaworld.org และ mailcrea@verizon.net

หนังสือเล่มนี้นำเสนอ 8 กรณีศึกษา จากการสัมภาษณ์องค์กรที่มีชื่อเสียง คือ CARE, Human Rights Watch, องค์กรอนามัยโลก (World Health Organisation), Guttmacher Institute, International Planned Parenthood Federation, Open Society Institute, องค์กรนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) และ International Centre for Research on Women ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้อธิบายถึงวิธีการมองเพศวิถีในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประเด็นงานขององค์กร รวมทั้งการทำงานกับประเด็นที่มักถูกมองข้ามนี้ หนังสือเล่มนี้อาจสร้างแรงบันดาลใจและแนวคิดสำหรับผู้ที่รู้สึกว่าจะมีประเด็นด้านเพศวิถีในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ เพศภาวะ และสิทธิให้มากกว่านี้

Institute of Development Studies (IDS). 2007. *BRIDGE*

Cutting Edge Pack on Gender and Sexuality. Brighton, UK: IDS. v.p. อ่านได้ที่ www.bridge.ids.ac.uk

โทรศัพท์ +44-0-127362-1202

เพศวิถีมักถูกพูดถึงเฉพาะในแง่สุขภาพ หนังสือเล่มนี้เสนอว่าแม้สุขภาพจะเป็นสิ่งสำคัญ แต่ความสำคัญของเพศวิถีและเพศภาวะในชีวิตของเราไปไกลกว่าเรื่องสุขภาพ ดังนั้นเราจึงควรหันมาให้ความสำคัญต่อแง่มุมเชิงบวกและแง่มุมที่น่าอภิรมย์ของเพศวิถี รายงานเล่มนี้ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องสิทธิทางเพศในฐานะที่เป็นวิถีทางหนึ่งในการท้าทายอุดมคติหลักด้านเพศภาวะที่มีต่อเพศวิถี มีการพูดถึงกรอบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเพศ การทำงานของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเพศ และสิทธิทางเพศภายใต้บริบททางการเมืองปัจจุบัน ดังที่สะท้อนในชื่อหนังสือ หนังสือเล่มนี้ได้ค้นหาแนวคิดใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิทางเพศ เช่น การใช้ความเป็นพันธมิตรของกลุ่มต่างๆ เป็นเครื่องมือสร้างความเปลี่ยนแปลงผ่านแนวทางการทำงานด้านเพศวิถีที่มีลักษณะบูรณาการมากขึ้น และให้ข้อเสนอแนะเป็นสองส่วน ได้แก่ การตระหนักถึงความสำคัญของเพศวิถี และการทำงานโดยใช้แนวทางเชิงบวก รอบด้าน และอยู่บนฐานแนวคิดเรื่องเพศภาวะ

Jolly, Susie. 2007. "IDS working paper no. 283: Why the development industry should get over its obsession with bad sex and start to think about pleasure." IDS. 29p. อ่านได้ที่ www.ids.c.uk/ids/bookshop/wp/wp283.pdf

โทรศัพท์ +44-0-1273-678269 โทรสาร +44-0-1273-621202

หนังสือเล่มนี้ทำให้เราเห็นว่าอุตสาหกรรมการพัฒนาจัดคากับประเด็นเพศวิถีไปในเชิงลบอย่างไร และเสนอแนะว่าเราควรจะใช้ประโยชน์จากการมองเพศวิถีในเชิงบวก ผู้เขียนได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการมุ่งเน้นประเด็นเชิงลบต่างๆ ที่งานพัฒนามีต่อเพศวิถี เช่น การควบคุมประชากร โรคและความรุนแรง และการสร้างภาพเหมารวมด้านเพศภาวะและเรื่องเพศที่เลวร้าย ที่มีกวดมกกว่าผู้หญิงเป็นเหยื่อและผู้ชายเป็นผู้กระทำ ขณะเดียวกันก็มักจะละเลยกลุ่มคนข้ามเพศ หนังสือได้เสนอแนะแนวทางในการต่อรองความสัมพันธ์ระหว่างความสุขและอันตรายในเพศวิถี เช่น เรียกร้องให้มีการแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบชุดรีดและความไม่เสมอภาคโดยการมีส่วนร่วม การเสริมอำนาจ และความรับผิดชอบ รวมถึงการก้าวข้ามแนวคิดเชิงลบด้านเพศวิถีและการสนับสนุนเรื่องความสุขทางเพศเพื่อการรับรอง/สนับสนุนสิทธิและเสริมอำนาจ ข้อเสนอเหล่านี้มาพร้อมกับตัวอย่างโครงการที่ประสบความสำเร็จในทวีปแอฟริกา เอเชีย และอเมริกา ในภาพรวมแล้ว สารที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อคือเพื่อให้เห็นว่าโครงการที่มุ่งเน้นแง่มุมเชิงบวกด้านเพศวิถีไม่เพียงแต่จะส่งผลให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถทำให้ผู้คนมีความสุขทางเพศซึ่งถือเป็นสิ่งพิเศษในตัวเอง

Maxwell, J.; Watts Belser, J.; David, D. 2007. "Chapter 7: Sexuality." In *A Health Handbook for Women with Disabilities*. The Hesperian Foundation. อ่านได้ที่ www.Hesperian.org/publications_download_wwd.php
โทรศัพท์ +510-845-1447 โทรสาร +510-845-9141

สำหรับผู้หญิงผู้มีความพิการ เพศวิถีอาจเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนมาก เนื่องจากการที่พวกเขาขาดข้อมูลหรือความมั่นใจรวมทั้งความเชื่อและทัศนคติของคนที่จะเป็นคู่นอนหรือคู่นอนคนปัจจุบัน และครอบครัวหรือสมาชิกในสังคม บทความนี้ต้องการจัดมายาคติเกี่ยวกับ ผู้หญิงพิการกับเพศวิถี และชี้แนวทางที่จะทำให้นักกลุ่มนี้ค้นพบและมีความสุขกับเพศวิถีของตนเอง บทความได้พูดถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศวิถี วิธีการมีเพศสัมพันธ์แบบต่างๆ และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ บทความเน้นไปที่การทำให้ผู้หญิงมีความเคารพในตนเองและคาดหวังที่จะได้รับความเคารพจากคู่นอน และการให้ความรู้กับตนเองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีเพื่อช่วยในการตัดสินใจแบบมีข้อมูลพร้อม งานชิ้นนี้ได้สรุปด้วยการให้คำแนะนำแก่หญิงผู้มีความพิการ ครอบครัวและผู้ดูแล ชุมชน และคนทำงานด้านสุขภาพ เกี่ยวกับแนวทางการทำงานในการปรับเปลี่ยนความเชื่อและทัศนคติของชุมชนเพื่อช่วยให้หญิงผู้มีความพิการสามารถมีความสุขทางเพศได้ง่ายขึ้น

Misra, G.; Chandiramani, R. (Eds.). 2005. *Sexuality, Gender and Rights: Exploring Theory and Practice in South and Southeast Asia*. New Delhi: Sage Publications India. 313p. อ่านได้ที่ web.creaworld.org/items.asp?CatID=1

หนังสือเล่มนี้พูดถึงการขาดแคลนการบันทึกเรื่องงานด้านเพศภาวะและเพศวิถีในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื้อหาแต่ละบทพูดถึงการใช้กรอบการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในการทำวิจัย ดำเนินกิจกรรม หรือให้บริการขององค์กรต่างๆ ที่ทำงานด้านสิทธิของพนักงานบริการทางเพศ การส่งเสริมสิทธิของคนที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานหลักเรื่องการรักคนต่างเพศ การยกระดับสถานะและสุขภาพของผู้หญิงที่รักต่างเพศ และการค้นหาว่าเพศวิถีถูกนำเสนอในสื่อและอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศอินเดียอย่างไร แม้ประเทศต่างๆ ที่ถูกกล่าวถึง (อินเดีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย จีน อินโดนีเซีย ปากีสถาน ไทย และศรีลังกา) จะแตกต่างกันหลายด้าน แต่ทว่าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับลัทธิแบ่งขั้วหัวรุนแรงทางศาสนา (religious fundamentalism) การตรวจสอบควบคุมโดยรัฐ ค่านิยมในครอบครัว และสื่อในกระแสโลกาภิวัตน์ ก็เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนกัน

Nicole, R.; Marin, M.; Ando, M.M. (Eds.) 2006. *Women in Action: Queering Social Movements and Feminist Theories*. Issue 1. Manila, Philippines: Isis International-Manila. 188p.
 อ่านได้ที่ isiswomen.org/index.php?option=com_content&task=view&id=262&Itemid=156 โทรศัพท์ +632-928-1956 โทรสาร +632-924-1065

บทความที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่พูดถึงประเด็นของหญิงรักหญิง เพศภาวะ คนรักคนทั้งสองเพศ และคนเปลี่ยนผ่านเพศ (LGBT) หนังสือยังได้เสนอมุมมองจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคคือ ฟิจิ ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ โดยที่น่าสนใจเป็นพิเศษได้แก่ บทความที่อ้างอิงข้อมูลจากเวทีเสวนาทางอินเทอร์เน็ต (e-forum) ซึ่งจัดโดยการณรงค์เพื่อสิทธิของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง (The Women's Human Rights Defenders Campaign) เพื่อพยายามค้นหาว่าวาระ LGBT สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวด้านสิทธิของผู้หญิงและสิทธิมนุษยชนอย่างไร ตลอดจนสำรวจความเป็นไปได้ในการทำงานข้ามขบวนการเคลื่อนไหวในประเทศที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นในอนาคต บทความอื่นๆ ที่น่าสนใจได้แก่ บทความที่พูดถึงการเมืองเรื่องเพศวิถีในประเทศมาเลเซีย โดย Zaitun Mohamed Kasim บทความของ Neha Patel ที่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาและความสุขทางเพศ และบทความของ Sonia Correa ซึ่งพยายามอธิบายว่าทำไมนักสตรีนิยมจึงควรจะเข้าร่วมในการสร้างทฤษฎีเรื่องคนที่รักเพศเดียวกัน

Parker, A.; Aggleton, P. (Eds.) 2007. *Culture, Society and Sexuality: A Reader*. (2nd ed.) London & New York: Routledge. 490p.

หนังสือซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงครั้งที่สองนี้เป็นการรวบรวมวรรณกรรมปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างชีวิตทางเพศและสิทธิทางเพศ โดยแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ กรอบเชิงมโนทัศน์ เพศภาวะกับอำนาจ เพศภาวะและเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ/ชุมชนทางเพศ ความหมาย ทางเพศ สุขภาพและสิทธิ การแบ่งแยกประเภท และการจัดกลุ่มทางเพศ การต่อรองและกิจกรรมทางเพศ และความท้าทายในปัจจุบันและอนาคต ผู้เขียนประกอบด้วย Carole Vance, Jeffrey Weeks, Gayle Rubin, Adrienne Rich, Sonia Correa และ Rosalind Petchesky บทความที่เน้นเรื่องการเสนอความเป็นจริงและการสร้างทฤษฎีในเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ 'The hijras of India: Cultural and individual dimensions of an institutionalised third gender role' (ชาว hijras แห่งอินเดีย: มิติทางวัฒนธรรมและปัจเจกบุคคลของบทบาทเพศที่สามซึ่งถูกสถาปนาเป็นสถาบัน) โดย Serena Nanda 'An explosion of Thai identities: Global queering and re-imagining queer theory' (การแตกกระจายของอัตลักษณ์แบบไทย: การรักเพศเดียวกันระดับโลกและการจินตภาพใหม่ของทฤษฎีเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกัน) โดย Peter A. Jackson และ 'Bhai-behen, true love, time pass: Friendships and sexual partnerships among youth in an Indian metropolis' (Bhai-behan รักแท้ เวลาที่ผันผ่าน: มิตรภาพและคู่นอนของกลุ่มเยาวชนในเมืองหลวงของประเทศอินเดีย) โดย Leena Abraham หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ทั้งนักวิจัย นักเคลื่อนไหว ผู้ทำงานด้านสุขภาพ ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ และผู้ที่ต้องทำงานกับประเด็นเรื่องการปฏิบัติและนโยบายด้านเพศวิถี สุขภาวะทางเพศ และสิทธิทางเพศควรจะต้องอ่าน

แหล่งข้อมูลอื่นๆ

Armas, Henry. 2007. "IDS working paper 294: Whose sexuality counts? Poverty, participation and sexual rights." Brighton, UK: Institute of Development Studies (IDS). 23p. อ่านได้ที่ www.ids.ac.uk/ids/bookshop/wp/wp294.pdf

Asia-Pacific Rainbow Support Centre, Inc. 2006. *Weaving Common Threads: Proceedings of the Regional Workshop on Lesbian Sexual and Reproductive Health.* Philippines: Asia-Pacific Rainbow Support Centre, Inc. 120p. โทรศัพท์+632-728-8487 โทรสาร +632-751-7047 อีเมลล์ aprainbow@gmail.com

Berer, Marge. (Ed.) 2004. "Sexuality, rights and social justice." *Reproductive Health Matters.* Vol.12, No. 23. 210 หน้า โทรศัพท์+44-20-7267-6567 โทรสาร +44-20-7267-2551 อีเมลล์ mberer@rhmjournals.org.uk

Cornwall, A.; Jolly S. (Eds.) 2007. *Realizing Sexual Rights.* Brighton, UK: IDS. 59p. อ่านได้ที่ www.ids.ac.uk/UserFiles/File/Participation_publications/RealisingSRidslowJan.pdf

Correa, S.; Jolly, S. 2006. "Sexuality, development and human rights." 23p. อ่านได้ที่ www.siyanda.org/docs/Correa_Jolly_EGDI.doc อีเมลล์ s.jolly@ids.ac.uk และ s.correa@abiaids.org.br

CREA. 2006. *Sexual Rights and Social Movements in India.* India: CREA. 33p. อ่านได้ที่ files.creaworld.org/files/wp.pdf

International Gay and Lesbian Human Rights

Commission. 2005. "Institutional memoir of the 2005 Institute for Trans and Intersex Activist Training." อ่านได้ที่ www.iglhrc.org/files/iglhrc/LAC/ITIAT-Aug06-E.pdf

Petchesky, Rosalind P. 2005. "Rights of the body and perversions of war: Sexual rights and wrongs ten years past Beijing." *International Social Science Journal.* Vol.57, Issue 184, pp.301-318. อ่านได้ที่ www.sxpolitics.org/mambo452/index.php?option=com_docman&task=doc_details&gid=21 อีเมลล์ rpatches@igc.org

The Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality

and Health. 2005. *Researching Sexuality and Sexual Health in Southeast Asia and China.* (2nd ed.). 194p. อ่านได้ที่ www.seaconsortium.net/public_publication.php โทรศัพท์+662-441-9184 โทรสาร +662-441-9515 ต่อ 112 อีเมลล์ coordinator@seaconsortium.net

The Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality & Health.

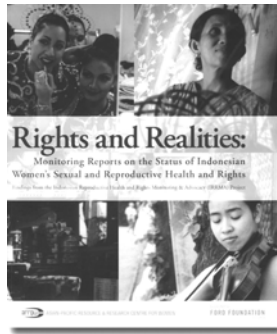
2006. *Living on the Edges: Cross-border Mobility and Sexual Exploitation in the Greater Southeast Asia Sub-region.* 322p.

The Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality & Health.

2007. *A Glossary of Terms in Gender and Sexuality.* 97p.

งานตีพิมพ์ของ ARROW

ARROW. 2007. *Rights and Realities: Monitoring Reports on the Status of Indonesian Women's Sexual and Reproductive Health and Rights; Findings from the Indonesian Reproductive Health and Rights Monitoring & Advocacy (IRRMA) Project.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 216p.
ราคา US\$10.00

ARROW. 2005. *Monitoring Ten Years of ICPD Implementation: The Way Forward to 2015, Asian Country Reports.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 384p.
ราคา US\$10.00

ARROW, Center for Reproductive Rights (CRR). 2005. *Women of the World: Laws and Policies Affecting Their Reproductive Lives, East and Southeast Asia.* New York, U.S.A.: CRR. 235p.
ราคา US\$10.00

ARROW. 2003. *Access to Quality Gender-Sensitive Health Services: Women-Centred Action Research.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 147p. ราคา US\$10.00

ARROW. 2001. *Women's Health Needs and Rights in Southeast Asia: A Beijing Monitoring Report.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 39p.
ราคา US\$10.00

Abdullah, Rashidah. 2000. *A Framework of Indicators for Action on Women's Health Needs and Rights after Beijing.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 30p.
ราคา US\$10.00

ARROW. 2000. *In Dialogue for Women's Health Rights: Report of the Southeast Asian Regional GO-NGO Policy Dialogue on Monitoring and Implementation of the Beijing Platform for Action, 1-4 June 1998, Kuala Lumpur, Malaysia.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 65p.
ราคา US\$10.00

ARROW. 1999. *Taking up the Cairo Challenge: Country Studies in Asia-Pacific.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. 288p. ราคา US\$10.00

ARROW. 1997. *Gender and Women's Health: Information Package No. 2.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. v.p.
ราคา US\$10.00

ARROW. 1996. *Women-centred and Gender-sensitive Experiences: Changing Our Perspectives, Policies and Programmes on Women's Health in Asia and the Pacific; Health Resource Kit.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. v.p. ราคาแตกต่างกันไปสำหรับแต่ละพื้นที่

ARROW. 1994. *Towards Women-Centred Reproductive Health: Information Package No. 1.* Kuala Lumpur, Malaysia: ARROW. v.p. ราคา US\$10.00

ส่งจ่ายเป็นตราฟรอนท์ โปรตแนบค่าส่งเพิ่มมาด้วย
อีก US\$3.00 สามารถส่งอีเมลล์มาสอบถามรายละเอียด
เพิ่มเติมได้ที่ arrow@arrow.po.my

คำนิยาม

คำสำคัญเกี่ยวกับเพศวิถีในสังคมไทย

คำต่างๆ ในวาทกรรมเพศวิถีมักมาจากภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน เนื่องจากคำดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนวิธีคิดเรื่องเพศในภาษาถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นวิธีคิดที่รุ่มรวยและมีประโยชน์ต่องานด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ในภูมิภาคใต้ โครงการ “คำสำคัญต่างๆ ในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภาษาจีน” (The Southeast Asian and Chinese Key Words Project) ซึ่งนำโดย ดร. ไมเคิล แทน จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติฟิลิปปีนส์ มีจุดมุ่งหมายที่จะกลับไปหาเรื่องพื้นฐาน และพิจารณาว่าผู้คนพูดถึงเรื่องเพศและเพศวิถีอย่างไรบ้างตามสถานที่สาธารณะต่างๆ เช่น ตามถนนหนทาง ในบ้าน และสถานที่ทางศาสนา โดยต้องการแสดงให้เห็นคำสำคัญที่เกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีในภาษาต่างๆ ใน 4 หมวดได้แก่ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือตัวตนทางเพศ เรื่องเพศในมิติด้านกายวิภาค (sexual anatomy) กิจกรรมทางเพศ (sexual activities) และเพศวิถี (sexuality) สำหรับโครงการภาษาเพศในสังคมไทย เป็นโครงการศึกษาวิเคราะห์คำต่างๆ ตามประเด็นหลักๆ สี่เรื่อง ได้แก่ วัฒนธรรมทางเพศของคนคนหนึ่ง ความแตกต่างข้ามวัฒนธรรมในวัฒนธรรมทางเพศต่างๆ การประกอบสร้างทางสังคมในเรื่องวัฒนธรรมทางเพศและเพศวิถี และอำนาจของภาษาในการผลิตซ้ำหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางเพศ ตัวอย่างของกลุ่มคำสำคัญที่แนะนำให้เสนอ ได้แก่¹

1. **‘ได้เสียกัน’ และ ‘เสียตัว’** ‘ได้เสียกัน’ (เสียหรือได้) ใช้เพื่อหมายถึงเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ส่วน ‘เสียตัว’ (หรือเสียคุณงามความดี) ใช้กับหญิงโสดที่ยังสาวอยู่เท่านั้น แนวคิดเรื่องการเป็นผู้สูญเสียทำให้ผู้หญิงจำนวนมากต้องเข้าสู่บริการทางเพศเนื่องจากสังคมมองผู้หญิงที่ ‘เสียตัว’ เป็นบุคคลที่ไร้ศักดิ์ศรีและไร้ความดีงาม
2. **‘ที่’ และ ‘ท่า’** ‘ที่’ ซึ่งหมายถึงอวัยวะเพศหญิงเป็นคำที่คนทั่วไปหลีกเลี่ยงและถือเป็น ‘คำต่ำ’ อวัยวะเพศหญิงถูกมองว่าเป็นพื้นที่ซึ่งถูกซ่อนไว้และเป็นพื้นที่ลับ ดังนั้นผู้หญิงไทยมักจะได้รับการสั่งสอนให้ปกปิดอวัยวะเพศของตน ไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้หญิงรู้สึกอับอายแต่ยังส่งผลถึงความกลัวการตรวจภายใน ส่วน ‘ท่า’

หรือลูกอ้วนจะมักจะใช้ในเพลงหรือใช้เป็นคำสรรพนามที่หมายถึง ‘เด็กชายตัวน้อย’ หรือ ‘ผู้ชาย’ ในภาษาอีสาน อีกคำที่มีความคล้ายคลึงกันคือ ‘ไซนุ่ย’ ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของภาคใต้ ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยให้คุณค่าอวัยวะเพศชายมากกว่าอวัยวะเพศหญิง

3. **‘แรด’ และ ‘รักนวลสงวนตัว’** ‘แรด’ หมายถึง ‘ผู้หญิงไม่ดี’ ในขณะที่ ‘รักนวลสงวนตัว’ หมายถึง ‘ผู้หญิงดี’ คำคู่นี้มักถูกนำไปใช้สอนวัยรุ่นหญิงให้รู้จัก ‘สงวน’ ร่างกายตัวเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์ การติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย
4. **จาก ‘ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย’ สู่ ‘ชายรักชาย’** ‘ชายรักชาย’ ถูกนำมาใช้แทน ‘ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย’ (Men Who Have Sex with Men-MSM) คำนี้ถูกสร้างขึ้นโดยนักเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนสิทธิทางเพศของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน และเปลี่ยนแปลงการมอง MSM แบบเหมารวม ต่อมาคำนี้ถูกใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อขยับยั้งเอชไอวี/เอดส์

ข้อค้นพบหลักของโครงการภาษาเพศในสังคมไทยแสดงให้เห็นถึงความรุ่มรวยของภาษาที่ไม่เพียงสะท้อนความหมายทางเพศภาวะ หากยังซ่อนเร้นนัยยะที่หลากหลายในโลกของงานบริการและโครงการด้านสิทธิทางเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ คำบางคำแสดงให้เห็นถึงพลังในการสะท้อนภาพเหมารวม (stereotype) คำบางคำสามารถเสริมสร้างอำนาจและผลิตวาทกรรมที่ฝังอยู่ในสิ่งประกอบสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทยขึ้นมาใหม่ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการต่อต้านและต่อรองของตัวตน และช่วยให้สาธารณชนมีความเข้าใจเชิงบวกเกี่ยวกับเพศวิถีมากขึ้น

หมายเหตุ

1. Boonmongkon, Pimpawun. “Giving it up or getting it on: Talk about sexuality in Thailand.” “Why words matter: Southeast Asian keywords related to gender and sexuality” satellite session. 4th Asia Pacific Conference on Reproductive and Sexual Health and Rights, 31 October 2007, Hyderabad, India.

โดย สุวรรณีย์ หาญมุสิกวัฒนไกร
ภาคีความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ด้านเพศภาวะ เพศวิถี และสุขภาวะ
อีเมลล์ coordinator@seaconsortium.net

การตรวจสอบคุณภาพและคุณค่าในงานวิจัยด้านเพศวิถี

การระบาดของเชื้อเอชไอวี/เอดส์ การรับรอง/สนับสนุนสิทธิทางเพศและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ในการประชุมครั้งสำคัญๆ ของสหประชาชาติและในเอกสารต่างๆ รวมถึงพันธะสัญญาในการสนับสนุนทางการเงินอย่างเป็นทางการได้ทำให้ในเอเชียแปซิฟิกและทั่วโลกมีงานวิจัยด้านเพศวิถีเพิ่มมากขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยแรงขับเคลื่อนจากความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับปัญหาเอชไอวี/เอดส์และความท้าทายด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์อื่นๆ งานวิจัยจำนวนมากจึงเน้นศึกษาพฤติกรรมทางเพศ และนัยยะที่มีต่อสุขภาพทางเพศ และถูกวางกรอบตามแบบความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ (KAP) งานวิจัยเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากก็จริง แต่เพศวิถีเป็นมากกว่าเรื่องของสุขภาพและพฤติกรรมทางเพศ ในการจัดการประเด็นปัญหาด้านสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์เราจำเป็นต้องใช้ความเข้าใจเรื่องเพศวิถีอย่างรอบด้านในฐานะที่เป็นประสบการณ์ทั้งชีวิตของมนุษย์ และต้องศึกษาประเด็นเรื่องอำนาจและเพศภาวะควบคู่กันไป

แล้วงานวิจัยซึ่งใช้มุมมองเรื่องเพศวิถีในเชิงบวกและรอบด้านเป็นฐานคิดเป็นอย่างไร

แนวทางประเมินหรือวางกรอบคิดสำหรับงานวิจัยด้านเพศวิถีมีดังต่อไปนี้

ก. มุมมอง

- มองว่าเพศวิถีไม่อาจถูกลดทอนให้เหลือเพียงแค่เรื่องทางชีววิทยา ต้องพยายามค้นหาแง่มุมอื่นๆ ของเพศวิถี นอกเหนือจากแง่มุมทางพฤติกรรม อย่างเช่น แง่มุมด้านความปรารถนา อารมณ์ จินตนาการทางเพศ ความสุข และสุนทรีย์ภาพทางเพศ¹
- “ตั้งอยู่บนฐานของหลักการที่ว่าด้วยบูรณาภาพทางร่างกาย ความเป็นบุคคล ความเท่าเทียม และการเคารพในความหลากหลาย” และเรียกร้องให้ถือสิทธิทางเพศเป็นสิทธิมนุษยชน²

- “ในการกำหนดว่าอะไรคือพฤติกรรมที่ยอมรับได้ ต้องยึดหลักการเรื่องความยินยอมมากกว่ายึดถือการให้กำเนิดบุตรหรือแต่งงาน” ไม่ถือว่าเพศสัมพันธ์ที่ ‘ปกติ’ และ ‘ดี’ คือเพศสัมพันธ์แบบสอดใส่ของคนต่างเพศที่สมรสกันแล้ว การอ้างสถานภาพสมรสของคนควรทำเฉพาะในกรณีที่น่าเป็นเท่านั้น
- ภาษาที่ใช้ต้องไม่ย่อคติดเกี่ยวกับคนและเพศสัมพันธ์ (เช่น ‘มีเพศสัมพันธ์กัน’ ไม่ใช่ ‘ปล่อยตัวมีเพศสัมพันธ์’) และต้องไม่ส่งเสริมภาพเหมารวมในแง่ร้าย หรือมีความคาดหวังในเรื่องบทบาททางเพศภาวะ (เช่น ผู้ชาย ‘มีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน’ ส่วนผู้หญิง ‘สูญเสียพรหมจรรย์’) รวมถึงต้องไม่ทำให้กิจกรรมทางเพศเป็นเรื่องพยาธิวิทยา (เช่น ‘หลังเร็ว’ หรือ ‘หลังช้า’) หรือสร้างการตีตรา (เช่น ‘คนที่สำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง’ และ ‘คนที่ไม่ได้สำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง’)¹
- ตระหนักว่าเพศวิถี “ถูกสร้างขึ้นโดยแรงขับเคลื่อนและเกี่ยวข้องกับเรื่องอำนาจและเพศภาวะ” ควรพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะและบริบทรวมถึงความหลากหลายทางเพศข้ามวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ชนชั้น อายุ และตัวแปรทางสังคมอื่นๆ¹ และพึงตระหนักว่าผู้คนมีชีวิตอยู่ในมิติที่หลากหลาย บางคนอาจด้อยโอกาสในมิติหนึ่งและมีอิทธิพลเหนือคนอื่นในมิติอื่นๆ ขณะเดียวกันก็อาจมีกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในหลายๆ ด้าน²
- ไม่มองว่าเพศวิถี “ถูกกำหนดโดยหลักการเหตุผลเชิงระนาบ” ควรค้นหาให้ได้ว่า “ประวัติศาสตร์ เรื่องเล่าสืบต่อกันมา และธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมนั้นทำงานกันอย่างไรกับอิทธิพลสมัยใหม่ในการกำหนดการประกอบสร้างทางเพศวิถี”
- มองว่าบุคคลนอกกลุ่มวัยเจริญพันธุ์ก็ “สมควรได้รับบริการด้านสุขภาพทางเพศ เพศศึกษา และการผลักดันนโยบาย อย่างเท่าเทียมกัน” และการทำงานวิจัยเกี่ยวกับคนเหล่านี้ก็มีความสำคัญเท่าเทียมกัน^{1,2}

ข. ความเหมาะสมด้านระเบียบวิธีวิจัย

- กำหนดที่มิวิจัยและผู้สังเกตการณ์ภาคสนาม รวมถึงการอบรมและเตรียมการเก็บข้อมูล¹ ต้องแสดงความโน้มหน้ทางเพศรวมถึงจุดยืนเชิงทฤษฎีและวิชาชีพของนักวิจัย³ โดยมีการบรรยายลักษณะของตัวอย่างการศึกษาและอธิบายฐานที่มาและและเกณฑ์การเลือกผู้เข้าร่วมศึกษาให้ชัดเจน
- จัดความต่างในด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล และให้คนที่ไม่มีสิทธิ์มีเสียงได้แสดงความคิดเห็น นักวิจัยควรจะมีความโน้มหน้ทางเพศแบบเดียวกับผู้ให้ข้อมูล รวมถึงรู้สึกเหมือนตนเองเป็นคนใน (ปรับทั้งสองฝ่ายให้เข้ากัน-intersubjectivity)
- ระบุข้อจำกัดของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ให้ชัดเจน ต้องแสดงให้เห็นว่าบริบทในการวิจัยมีอิทธิพลต่อการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูลอย่างไร¹ ควรตระหนักถึงการที่ผู้วิจัยก็มีส่วนร่วมในการสร้างความหมายตลอดทั้งกระบวนการวิจัย (การสะท้อนภาพ-reflexivity)
- ใช้วิธีการที่เหมาะสมตอบคำถามงานวิจัย ควรใช้วิธีการอันหลากหลายเพื่อแก้ปัญหาเรื่องอคติที่อาจมีในแต่ละวิธีการ¹ ตัวอย่างเช่น การเขียนบันทึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ การสังเกตการณ์ในสถานที่ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางเพศเกิดขึ้น และการสัมภาษณ์เชิงพรรณนา³
- ใช้ศัพท์ในภาษาท้องถิ่นให้เหมาะสม ถอดความและแปลกลับ และทดสอบก่อนนำไปใช้หรือลองใช้ในสนามเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การถอดคำ (สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ) การแปล และการตรวจทานความถูกต้อง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ/ความแม่นยำให้แก่สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัย¹

ค. คุณภาพของข้อค้นพบในงานวิจัย

- เพิ่มคุณค่าให้แก่เรื่องที่รับรู้กันอยู่ก่อนแล้วเกี่ยวกับเพศวิถี¹

- ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ต้องใช้ “ศัพท์บัญญัติ ลำนวน และคำในภาษาท้องถิ่น” ในการนำเสนอข้อค้นพบ “เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและทำให้ข้อค้นพบมีความถูกต้องเป็นจริงมากขึ้น” ข้อค้นพบควรสะท้อน “ความอ่อนไหวและความรุ่มรวยทางวัฒนธรรมให้มากกว่า”¹
- ในงานวิจัยเชิงปริมาณ ต้องเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้พร้อมทั้งตารางตัวเลขอย่างเพียงพอ มีการกำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และไม่สรุปผลการวิเคราะห์อย่างกว้างเกินไป¹
- อ้างถึงสิ่งที่ขัดแย้งจากผลการวิจัยชิ้นอื่นๆ¹
- บรรยายนัยยะของข้อค้นพบที่มีต่อนโยบาย โครงการ และการบริการ¹

ง. ความเหมาะสมทางจริยธรรม

- ได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล¹
- สร้างความมั่นใจแก่ผู้ให้ข้อมูลเรื่องการรักษาข้อมูลเป็นความลับ¹ และความเป็นส่วนตัว³
- ไม่ให้สัญญาหลอกๆ แก่ผู้ให้ข้อมูล ควรให้บางอย่างตอบแทน (ผลประโยชน์ และการตอบแทนซึ่งกันและกัน (benefit and reciprocity)^{1,3}

หมายเหตุ

1. รวบรวมโดยผู้เขียนจากการวิเคราะห์โดย Radhika Chandiramani, Shagufa Kapadia, Renu Khanna และ Geetanjali Mista ใน *Sexuality and Sexual Behaviour: A Critical Review of Selected Studies (1990-2000)*. 2000. New Delhi, India: CREA. 33p.
2. Chandiramani, Radhika. 2007. "Why affirm sexuality?" *Arrows for Change* ฉบับที่ 13 เล่มที่ 1. หน้า 1-2. ARROW.
3. การติดต่อทางอีเมลระหว่างผู้เขียนกับดร. พิมพ์วัลย์ บุญมงคล วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2551

โดย Maria Melinda Ando

เจ้าหน้าที่โครงการ ARROW

อีเมล malyn@arrow.po.my, mariamelinda@yahoo.com

และ afc@arrow.po.my

กองบรรณาธิการ

- Saira Shameem, Executive Director
- Sivananthi Thanenthiran, Programme Manager
- Rodelyn Marte, Programme Manager
- Maria Melinda Ando, Programme Officer & Managing Editor of AFC
- Luciana Rodrigues, Programme Officer
- Michelle Rogers, Programme Officer
- Sai Jyothirmai Racherla, Programme Officer
- Felicity Sims, Assistant Programme Officer, Annotator
- Amy Yeung, Intern
- M.R. Print, Designer & Printer

ทีมงานแปลภาษาไทย

- ภาคีความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ด้านเพศภาวะ เพศวิถี และสุขภาพ
- สุวรรณี หามมุสิกวัฒน์กูร ผู้ประสานงานแปล
คณะบรรณาธิการ และ
พิสูจนอักษร
- พินุ อภิธมาจารโยธิน คณะบรรณาธิการ
- พรธีรา ศรีพัฒนธาดากุล ผู้แปล
- เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว บรรณาธิการแปล
- กฤษณี เสนาเก่า จัดรูปเล่มและศิลปกรรม
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคล ผู้สนับสนุนการแปลและการผลิต

ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่พิจารณาบทความ

Anna Padarath อดีตเจ้าหน้าที่ฝ่ายเยาวชนหญิงของขบวนการสิทธิผู้หญิงแห่งฟีจี (Fiji Women's Rights Movement); Geetanjali Misra ผู้อำนวยการบริหาร CREA และประธานคณะกรรมการบริหาร AWID; ผศ.ดร.พิมพ์วัลย์ บุญมงคล ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งสำนักงานศึกษานโยบายสาธารณสุข สวัสดิการและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล และสมาชิก ARROW PAC; Dr. Vanessa Griffen หัวหน้าหน่วย GAD, Emerging Social Issues Division, UNESCAP; Zaitun Muhammad Kasim หัวหน้าฝ่ายอบรม Sisters In Islam และสมาชิก ARROW PAC

ขอขอบคุณเป็นพิเศษแก่สมาชิกในคณะกรรมการบริหารและที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งได้แก่ Junice Melgar, Ranjani Krishnamurthy และ Rowena Alvarez ที่ช่วยสร้างกรอบความคิดในประเด็นนี้

ARROWs เพื่อการเปลี่ยนแปลง (AFC) เป็นวารสารที่ออกสามครั้งต่อปี ในเบื้องต้นจัดทำเพื่อองค์กรที่ทำงานด้านผู้หญิง ผู้กำหนดนโยบายทางด้านสุขภาพ ประชากร และอนามัยเจริญพันธุ์ในเอเชียแปซิฟิก วารสารนี้จัดทำขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากบุคคลและองค์กรสำคัญๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และศูนย์ข้อมูลและเอกสารของ ARROW ท่านสามารถผลิตซ้ำหรือแปลบทความใน AFC ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต แต่ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาและส่งเอกสารที่ผลิตขึ้นนั้นให้คณะบรรณาธิการ ลิขสิทธิ์ภาพเป็นของผู้ที่มอบภาพให้ตีพิมพ์ AFC ได้รับเงินสนับสนุนจาก Oxfam Novib และ The Swedish International Development Cooperation Agency (Sida)

AFC ฉบับที่ 13 เล่มที่ 2 มีฉบับแปลที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีนกลางด้วย เรายินดีที่จะรับคำติชมและข้อมูลโดยเฉพาะสำหรับส่วน “แหล่งข้อมูล” และ “จับตาดำเนินการในแต่ละประเทศ” กรุณาส่งอีเมลล์มาที่ afc@arrow.po.my หรือส่งจดหมายมาที่

Asian-Pacific Resource & Research Centre for Women (ARROW)

No. 1 & 2 Jalan Scott,
Brickfields, 50470, Kuala Lumpur, Malaysia
โทรศัพท์ +603-2273-9913 โทรสาร +603-2273-9916
เว็บไซต์ www.arrow.org.my
(ที่อยู่ใหม่เริ่มใช้วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551)

หากต้องการติดต่อทีมงานแปลภาษาไทย

กรุณาส่ง e-mail มาที่ coordinator@seaconsortium.net และเยี่ยมชมเว็บไซต์ที่ www.seaconsortium.net